KOHTI YHTEISOPETTAJUUTTA

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen

2018

Hakola Mari, Kosonen Emma

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TIIVISTELMÄ

Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen
Visamäki

Tekijät	Hakola Mari, Kosonen Emma	**Vuosi**	2018
Työn nimi	Kohti yhteisopettajuutta		
Työn ohjaaja/t	Harakkamäki Liisa, Miettinen Sari		

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Me muuttajat – hankkeen kanssa. Me muuttajat – hankkeen tavoitteena on murtaa olemassa olevia opetuskäytänteitä sekä edistää innovatiivisia oppimisympäristöjä Kaurialan ja Hämeenlinnan Lyseon lukioissa.

Opinnäytetyössä tarkasteltiin Hämeenlinnan Lyseon lukion ja Kaurialan lukion työyhteisöjä, joiden tarkoituksena on kokeilla sekä ottaa käyttöön uudenlaisia pedagogisia toimintatapoja. Uusien opetusmenetelmien käyttöönoton myötä korostuu yhdessä opettaminen, yhteisten tilojen käyttö sekä jakaminen samanaikaisesti. Opinnäytetyöllä tuotiin esiin opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta sekä yhteisopettajuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta ja sen mahdollisista muutoksista opetuskäytänteissä. Tavoitteena oli muodostaa malli, joka edistää onnistuneen yhteisopettajuuden muodostumista Hämeenlinnan Lyseon lukiossa sekä Kaurialan lukiossa.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tiedonkeruu menetelmänä käytettiin kyselylomaketta, joka lähetettiin molempien koulujen opettajille. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysilla.

Tutkimustulokset osoittivat, että yhteisopettajuus tuo mukanaan haasteita. Tästä huolimatta opettajat kokivat, että oikeanlaisilla resursseilla sekä motivaatiolla opetustyön kehittämiseen voidaan saada uusia näkökulmia sekä uutta osaamista opetustyöhön.

Avainsanat Yhteisopettajuus, opetusmenetelmät, toimintakulttuuri
Sivut 51 sivua, joista liitteitä 4 sivua

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

ABSTRACT

Social and health care development and management
Visamäki

Author Hakola Mari, Kosonen Emma **Year** 2018

Subject Towards co-teaching

Supervisors Harakkamäki Liisa, Miettinen Sari

ABSTRACT

This thesis was created in co-operation with Me Muuttajat project. The goal of the Me Muuttajat project is to brake existing habits of teaching and improve innovative learning environments in Upper Secondary Schools Kauriala and Hämeenlinnan Lyseo.

The thesis examines the work communities of Kauriala and Hämeenlinnan Lyseo, whose aim is to experiment and execute new pedagogic procedures. Within the introduction of the new practices, teaching together, using joint premises and sharing are emphasized at the same time. The study states the opinions of the teachers about co-teaching, and things that improve and prevent it.

The purpose of the study was to find out the outlook of the teachers about the co-teaching and also the possible changes it brings to teaching practices. The goal was to create a model that improves the forming of successful co-teaching practices in Kauriala and Hämeenlinnan Lyseo.

Qualitative research method was used in this thesis. The collection of material was done with questionnaire sent to teachers in both schools. The material was analyzed by using a content analysis instructed by theory.

The outcome of the study showed that co-teaching entails challenges. However teachers experienced in order that with right resources and motivation to education development, new perspective and know-how to teaching can be achieved.

Keywords co-teaching, pedagogic procedures, school culture

Pages 51 pages including appendices 4 pages

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 1

2 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET 3

2.1 Toimintakulttuuri 3
2.2 Opetusmenetelmät 8
2.3 Yhteisopettajuus 12

3 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET 17

4 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN 17

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus 18
4.2 Aineiston hankinta 19
4.3 Aineiston analysointi 22
4.4 Teoriaohjaava sisällönanalyysi 23

5 TULOKSET 27

5.1 Taustakysymykset 27
5.2 Fyysiset mahdollistajat 29
5.3 Psyykkiset mahdollistajat 31
5.4 Sosiaaliset mahdollistajat 32
5.5 Resurssit 33

6 JOHTOPÄÄTÖKSET 34

6.1 Yhteisopettajuuden käyttöönoton tukeminen 35
6.2 10 askelta yhteisopettajuuteen 38

7 POHDINTA 41

7.1 Tutkimuksen luotettavuus 42
7.2 Tulosten hyödyntäminen 43

LÄHTEET 44

Liitteet
Liite 1 Kyselylomake opettajille

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Me Muuttajat -hankkeen kanssa. Me muuttajat- hankkeen tavoitteena on tukea Kaurialan lukion ja Hämeenlinnan lyseon lukion yhdistymistä yhdeksi kokonaisuudeksi- Tavastian lukioksi. Tarkoituksena on avoimen oppimisympäristön sekä liikuteltavien kalusteiden mallintaminen, opiskelijan aktivoiminen aktiiviseksi toimijaksi, tiimioppijuuden kehittäminen uudenlaisissa oppimisympäristössä, oppiainerajat ylittävä ilmiö-opetus arjen toiminnaksi sekä innovaatio – ja kokeilukulttuurin rakentaminen ja kehittäminen. Kaurialan sekä Hämeenlinnan lyseon lukioissa on käytössä testiluokat, joissa opettajat pääsevät testaamaan tulevia avoimia oppimisympäristöjä. Keväällä 2018 ilmoitettiin, että koulut eivät yhdistykään fyysisesti Tavastian lukioksi, joten tutkimuskohteenamme oli entinen Tavastian lukio nykyiset Kaurialan lukio ja Hämeenlinnan Lyseon lukio. (Tavastia n.d.)

Opinnäytetyössä tarkasteltiin kahta eri työyhteisöä, joiden tarkoituksena on kokeilla sekä ottaa käyttöön uudenlaisia pedagogisia toimintatapoja. Tarkastelun kohteena oli opetusmenetelmiin liittyvä uudenlainen toimintakulttuuri. Uusien opetusmenetelmien käyttöönoton myötä korostuvat yhdessä opettaminen sekä yhteisten tilojen käyttö ja jakaminen samanaikaisesti. Opinnäytetyöllä tuotiin esiin opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta sekä yhteisopettajuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä. Toimintakulttuurien yhdistyessä syntyy uusi opetuskulttuuri- yhteisopettajuus. Henkilökemiat, resurssien niukkuus, toistuvat muutokset sekä eri opetuskäytänteet tuovat omat haasteensa työyhteisön toimivuudelle. Yhteisopettajuudessa on yhteinen päämäärä sekä tavoite, toimintatavat sovitaan yhdessä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta ja sen mahdollisista muutoksista opetuskäytänteissä. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksillä haluttiin saada selville näkemyksiä siitä, miten opettajat kokevat yhteisopettajuuden sekä miten yhteisopettajuus tulee muuttamaan nykyisiä opetuskäytänteitä? Lisäksi tutkimuskysymysten avulla saatiin tietoa siitä, mitä haasteita uudenlainen opetustapa asettaa ja millä keinoin haasteisiin on mahdollista vastata.

Tavoitteena oli muodostaa malli, joka edistää onnistuneen yhteisopettajuuden muodostumista Hämeenlinnan Lyseon lukiossa sekä Kaurialan lukiossa. Malli luotiin opettajille tehdyn kyselylomake tutkimuksen perusteella kerätystä aineistoista sekä aikaisempien tutkimusten aineistoista. Malli tukee yhteisopettajuuden käyttöönottoa lukioissa ja sen luomisessa on ollut mukana molempien lukioiden opettajat.

Tässä työssä yhteisopettajuuden määritelmä on seuraava: Yhteisopettajuus on kahden tai useamman opettajan välistä yhteistyötä, johon sisältyy yhdessä tapahtuva opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä niihin liittyvä aikataulujen yhteensovittaminen.

2 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tässä kappaleessa esitellään aiempia tutkimuksia liittyen koulujen toimintakulttuuriin, opetusmenetelmiin sekä yhteisopettajuuteen. Nämä avainsanat muodostavat työn teoreettisen viitekehyksen ja ohjaavat työn tieteellisenperustan muodostumista.

Aikaisempien tutkimusten yhteisopettajuuden määritelmä sekä nimitys vaihtuvat eri tutkimuksissa, mutta tässä opinnäytetyössä määritelmä on seuraava: Yhteisopettajuus on kahden tai useamman opettajan välistä yhteistyötä, johon sisältyy yhdessä tapahtuva opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä niihin liittyvä aikataulujen yhteensovittaminen.

2.1 Toimintakulttuuri

”Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa” (Opetushallitus 2015:48).

Samppalan ja Räihän (2016, 26-29) tutkimuksen mukaan koulujen yhdistymistä ei voi nopeuttaa, sillä muutoksiin sopeutuminen vaatii aikaa prosessien läpi käymiseen. Myös muutoksien kokeminen voi näyttäytyä eritavoin ihmisestä riippuen. Tutkimuksessa käsiteltiin kahden koulun yhdistymistä oppilaiden sekä opettajien näkökulmasta. Tutkimuksessa kuvattiin uuden koulun ensimmäistä lukuvuotta opettajien ja opiskelijoiden kokemana kahden eri kouluista olevan luokan kautta. Tutkimuskysymyksinä olivat: Mitä yhdistyminen oli opettajan ja erityisesti oppilaan kokemana? Miten uuden koulun kulttuuria rakennettiin? Aineisto koostui 42 päivän aikana kerätyistä merkinnöistä kenttäpäiväkirjasta, muistiinpanoista sekä oppilaiden että opettajien haastatteluista.

Tutkimustuloksista ilmeni 4 eri kohtaa, joihin tulisi kiinnittää huomiota koulujen yhdistyessä. Ensimmäinen huomio oli, että yhdistymistä ei voi nopeuttaa. Opettaminen ja oppiminen piti saada nopeasti toimintaan, jolloin aikaa ei jäänyt tarpeeksi yhdistymisen aikaansaaman ryhmäprosessin hoitamiseen ja käsittelyyn. Toinen huomioitava asia oli, että oleva suvaitsevaisuus ei synny erilaisuuden kieltämisellä. Lähtökouluista vaikenemisen sijaan, erilaisten kulttuurien puheeksi otto olisi saattanut nopeuttaa yhdistymistä. Kolmas huomio oli, että opettajien ja oppilaiden kokemukset yhdistymisestä voivat olla hyvin erilaiset. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että opettajat eivät olleet tietoisia oppilaiden tuntemuksista, ja oppilaat käsittelivät yksinään muutokseen liittyviä asioita. Neljäs kohta oli, että muutoksessa eri osapuolten intressit eivät ole samanarvoisia. Kunnan päättäjillä oli tavoitteena saada koulu

nopeasti toimimaan, kun taas oppilaat sekä opettajat olisivat kaivanneet tukea muutoksessa ja aikaa myös yhdistymisen prosessiin. Tutkimuksesta selvisi myös, että vuoden jälkeen koulun toiminta on vakiintunut eikä enää haasteita ole esiintynyt. (Samppala & Räihä 2016, 26-28, 38-40.)

Mannisen (2013, 5-6, 21-26) pro gradun mukaan yhteisopettajuuden toteuttaminen vaatii aikaa, motivaatiota sekä omaa halua. Toimiva yhteisopettajuus lisäsi yhteistoiminnallisuutta sekä halua oman toiminnan kehittämiseen. Pro gradu -tutkimuksen tarkoituksena oli löytää samanaikaisopettajuuden merkityksiä opettajan työssä sekä selvittää, mitä se merkitsee työssä viihtymisen sekä työn kehittämisen kannalta opettajan näkökulmasta tarkastellen. Lisäksi työssä tarkasteltiin, miten samanaikaisopettajuus sisältyy koulun toimintatapoihin sekä kulttuuriin. Tutkimuksessa samanaikaisopettajuus oli määritelty opetusmuodoksi, jossa kaksi tai useampi opettajaa työskentelee yhteisten oppilaiden kanssa. Teoreettinen viitekehys muotoutui samanaikaisopettajuuden käsitteestä sekä muuttuvasta koulukulttuurista. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin kirjoitelmien ja haastattelujen avulla. Aineiston keruu toteutettiin 2 osassa. Ensimmäisessä osassa haastateltiin 5 opettajaa ja toisessa osassa 6 opettajaopiskelijaa.

Samanaikaisopettajuuden koettiin tuovan uusia ulottuvuuksia koulukulttuuriin. Opettajat kokivat, että yhteistoiminnallisuus helpottaa opettajan työtä, jolloin voimavaroja jäi myös oman toiminnan kehittämiseen. Lisäksi oman toiminnan reflektointi ja vertaispalautteen antaminen lisääntyivät. Samanaikaisopetus koettiin oppimismahdollisuutena sekä aloittelevalle että pitkään työskennelleelle opettajalle. Samanaikaisopetus koettiin pääasiassa toimivana työtapana koulun toimintakulttuurissa, mutta myös ongelmia esiintyi. Yksin opettamisen kulttuurin nähtiin vaikeuttavan samanaikaisopetuksen toteutumista. Lisäksi uusien ja vanhojen toimintatapojen yhteen sovittaminen vaati aikaa, motivaatiota sekä halua. Samanaikaisopetuksen todettiin muuttavan opettajan työkuvaa muuttaen samalla koko koulu- ja opetuskulttuuria, ja siihen kannattaa ryhtyä vain, jos opettajat sitä itse haluavat. Opettajat kertoivat uskovansa jaetun opettajuuden yleistyvän tulevaisuudessa positiivisten kokemusten myötä. (Manninen 2013, 5-6, 73-80.)

Rikastavalla yhteisöllä tarkoitettiin yksilöiden arvostamista ja yhteenkuuluvuutta, rikastavan yhteisön pohjana toimii luottamus. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opettajien kokemuksia, siitä mitkä rikastavan yhteisön tekijät toteutuvat koulussa. Lisäksi työssä haluttiin tarkastella, miten rikastava yhteisö tukee motivaatiota ja luovuutta. Lähtökohtana oli opettajien tavoite kehittää koulun toimintakulttuuria rikastavan yhteisön mallin mukaiseksi. Koulukulttuurin yhteenkuulu-

vuus, luovuus ja yritteliäisyys päämääränä. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin haastattelemalla 8 opettajaa. Tutkimuksessa tuotiin esiin, että opettajat olivat sitoutuneet toimintakulttuurin kehittämiseen sekä luoneet yhteisiä tavoitteita. Opettajat kokivat löytäneensä oman paikkansa yhteisössä sekä saavansa kunnioitusta. Ongelmaksi he kokivat tulosten perusteella, että opiskelijat eivät olleet motivoituneita kehittämiseen ja tähän opettajat kaipasivat lisää konkreettisia välineitä sekä toimintamalleja. (Porola & Turula 2012.)

Rautaheimon (2004) tutkimuksessa inkluusiolla tarkoitettiin koulun toiminnan suunnittelemista kaikille oppilaille siten, että kaikki voivat osallistua toimintaan erityistarpeista riippumatta. Tutkimuksen kohteena oli inkluusio koulutuksellisena vaihtoehtona. Inklusiivinen ajattelutapa perustuu tasa-arvoisuuden vahvistamiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tutkimuksen tarkoituksena oli nähdä syvemmälle inklusiiviseen ajattelutapaan, jota tutkimuksessa kutsuttiin inklusiiviseksi koulukulttuuriksi. Lisäksi tutkimuksessa pohdittiin, että mitä vaatimuksia inklusiivisuus asettaa koulun toiminnalle. Aineistonkeruu suoritettiin teemahaastatteluilla, kyselylomakkeilla sekä sosiogrammitehtävien teettämisellä luokissa. Aineisto kerättiin opettajilta, oppilailta sekä muilta toimijoilta koulussa.

Tutkimustuloksista ilmeni, että keskeisin inklusiivista koulukulttuuria tukeva piirre oli pyrkimys luoda perinteistä kaksoisjärjestelmää rikkovaa koulukulttuuria, jossa yleis- ja erityisopetuksen luokkia pyritään mahdollisimman paljon integroimaan sekä tekemään yhteistyötä. Tarkasteltaessa inklusiivisuuden kehittymisen edellytyksiä, törmättiin myös negatiivisiin näkemyksiin inklusiivisuuden lisääntymisestä. Opettaminen yhteistyössä toisen luokan opettajan kanssa ei sopinut aina kaikille, Osa koulun opettajista ei luottanut siihen, että oppilaiden oppimisen edellytykset säilyivät, jos luokassa on integroituja oppilaita, lisäksi työyhteisö koettiin myös liian suureksi. (Rautaheimo 2004.)

Rautaheimon (2004) sekä Porolan ja Turulan (2012) tutkimuksissa keskityttiin opiskelijoiden oppimisen kehittämiseen toimintakulttuuria kehittämällä, kun taas Mannisen (2013) tutkimuksessa käsiteltiin samanaikaisopettajuutta sekä sen vaikutuksia toimintakulttuuriin. Rautaheimon (2004) tutkimuksessa korostettiin tasa-arvoisuutta sekä syrjäytymisen ehkäisemistä. Porola ja Turulan (2012) tutkimuksessa korostettiin yksilöiden arvostamista ja yhteenkuuluvuutta. Kaikissa tutkimuksissa tavoitteena oli yhteistyön lisääntyminen sekä uudenlaisen koulukulttuurin kehittyminen. Rautaheimon (2004) tutkimuksen tuloksissa opettajat kokivat yhteistyöstä paljon negatiivisia asioita, kun taas Porolan ja Turulan (2012) sekä Mannisen (2013) tutkimuksien tuloksissa yhteistyö sekä kehittäminen näyttäytyivät pääsääntöisesti positiivisena opettajien kannalta, mutta opiskelijoiden motivaatio kehittämi-

seen näkyi heikkona. Rautaheimon (2004) sekä Mannisen (2013) tutkimusien tuloksissa yhteistyön lisääntymisen negatiivisina asioina nähtiin vanhat juurtuneet toimintatavat, liian suuri yhteistyö sekä yksin opettamisen kulttuuri.

Sipilän (2017,4-6, 21-25) tutkimuksen tuloksista selvisi, että kouluissa toteutettiin monipuolisesti eri toimintoja, jotka edistivät yhteisöllisyyttä sekä yhdessä tekemistä. Rehtorilla oli yhteisöllisen toimintakulttuurin luomisessa ja kehittämisessä merkittävä rooli. Tutkimuksessa käsiteltiin yhteisöllisyyttä koulun toimintakulttuurissa ja sen tarkoituksena oli selvittää opettajien kokemuksia siitä, millaista on yhteisöllisyys koulun toimintakulttuurissa. Oppilashuoltolaki ja opetussuunnitelma kannustivat yhteisöllisyyteen, joten tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten yhteisöllisyys näyttäytyy toimintakulttuurissa. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin teemahaastattelulla seitsemältä eri luokanopettajalta.

Tutkimuksen mukaan kouluissa on monenlaista toimintaa, joka edistää yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys käsitteenä oli haastava ja se määrittyi jokaisen omista kokemuksista. Rehtorin koettiin olevan merkittävä koulun toimintakulttuurin luomisessa sekä yhteisöllisyyden lisäämisessä. Päätöksentekorakenteet muodostivat sen, miten yhteisöllistä toimintakulttuuria kouluihin rakennettiin. Yhteisen tekemisen ja yhteisten tavoitteiden katsottiin olevan tavoite yhteisöllisyyden saavuttamiseksi. Projektit, teemapäivät, juhlat yms. katsottiin lisäävän yhteisöllisyyttä. Vuorovaikutuksen koettiin edistävän yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisöllisyys ja osallisuuden kokemukset muodostuivat yhteenkuuluvuudesta. Hyvän yhteisöllisyyden koettiin vaikuttavan oppilaiden tulevaisuuteen, näyttäytymällä esimerkiksi sosiaalisena kanssakäymisenä. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että yhteisöllisyyttä oli koulujen toimintakulttuureissa, mutta yhteisöllisyyden todettiin kumpuavan yhteisön sisältä päin ja näyttäytyvän yhteenkuuluvuuden tunteen kautta. Tutkimuksessa todettiin, että yhteisöllisyys ei poista yksittäisiä avuntarvitsijoita, eikä kaikkia voida auttaa koulun keinoin. (Sipilä 2017, 26-36.)

Heikuran (2016, 1-2) tutkimuksen mukaan muutoksien keskellä henkilöstön hyvinvointiin tuli kiinnittää huomiota. Henkilöstön yksin jääminen muutoksien keskellä lisäsi muutosvastarintaa sekä esti oman ammattitaidon kehittämistä. Tutkimuksessa tutkittiin uuden yhtenäiskoulun yhteisöllisyyttä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää työyhteisön tunneilmastoa ennen muutosta ja tuoda esille henkilöstön mielessä olevat yhteisöllisyyden ongelmakohdat. Työn tarkoituksena oli laatia toimintasuunnitelma yhteisöllisyyden kehittämiseksi. Tutkimuskysymyksinä työssä olivat: miten parannamme yhteisöllisyyttä? Mitä tulisi kehittää ja miten? Työ oli toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena ja sen lähestymistapa oli toiminnallinen. Tutkimuksen aineisto oli kerätty kyselyjen, havainnoinnin ja teemahaastattelujen avulla sekä nykykar-

toitus tehtiin vuoden 2015 työhyvinvointikyselyn tuloksilla. Tutkimuskohteena olivat ala- ja yläkoulun sekä vammaisopetuksen henkilökunta (n. 100 henkilöä). Henkilökuntaan kuuluivat opettajat, koulunkäyntiavustajat, rehtorit, koulukuraattori, koulusihteerit ja vahtimestari, joiden kaikkien esimiehenä toimii koulun rehtori.

Tutkimuksen tuloksista havaittiin, että uuden koulurakennuksen suunnitteluun käytettiin aikaa, mutta kukaan ei ottanut esille henkilöstön yhteistyön kehittämistä. Tämän työn kehittämistehtävän tavoitteena oli uuden toimintakulttuurin kehittäminen. Työssä todettiin, että yhteisöllisyys lisääntyy toimintakulttuuria kehittämällä ja toisaalta yhteisöllisyyttä lisäämällä myös toimintakulttuuri kehittyy. Tuloksista ilmeni, että ilmapiiri koulussa oli hyvä. Kehitettävää löytyi kuitenkin vuorovaikutuksessa, ajankäytössä sekä työn suunnittelussa. Koulussa tulisi olla yhdessä laaditut pelisäännöt, jotka ovat kaikkien tiedossa ja ovat yhdessä laaditut. (Heikura 2016, 1-2, 64-65.)

Uuden opetussuunnitelman myötä koulukulttuuria uudistetaan yhteisöllisemmäksi ja opiskelijakeskeisemmäksi. Tutkimuksessa käsiteltiin koulujen uudistumista ja yhteisöllisen koulukulttuurin kehittämistä. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, että miten koulut onnistuvat muutoksessa. Tutkimuksen pääpaino oli inklusiivisten koulujen kehittämisessä. Uudistuksen tarkoituksena oli parantaa kaikkien opiskelijoiden oppimistuloksia sekä parantaa opettajien ammattitaitoa. Tutkimuksessa todettiin, että jaettu johtajuus on ehkä tärkein merkittävä tekijä uudistuksessa. Jaetulla johtajuudella voitiin auttaa rehtoria edistämään ja tukemaan yhteisöllistä kulttuuria kouluissa. Tutkimuksen tuloksissa todettiin, että yhteisöllistä koulukulttuuria ei voi olla ennen kuin rehtori itse tajuaa mitä yhteisöllinen kulttuuri on. Tutkimuksessa ilmeni, että koulujen uudistus näyttää lupaavalta. Uudistuksessa kehitettiin tehokkaita ja inklusiivisia ohjelmia, jotka kehittävät opettajien ammatinharjoittamista ja parantavat opiskelijoiden tuloksia. Nämä muutokset edellyttivät kouluja kehittämään yhteisöllistä koulukulttuuria. Uudistus sisälsi yhteisöllisen kulttuurin edistämisen, opettajien ammatinharjoittamisen kehittämisen sekä johtajuuden vahvistamisen aktiviteettien parantamiseksi. Laaja koulu uudistus oli tehokas tapa muuttaa koulukulttuuria. (Mcleskey & Waldro 2010, 58-60, 63, 67, 70.)

Mcleskeyn ja Waldron (2010), Heikuran (2016) sekä Sipilän (2017) tutkimuksissa käsiteltiin yhteisöllistä koulukulttuuria, sen kehittämistä ja uudistamista. Tuloksista ilmeni, että johtajan merkitys yhteisöllisyyden kehittämisessä oli merkittävä. Sipilän (2016) tutkimuksessa havaittiin, että yhteisöllisyys käsitteenä oli haastava ja riippuvainen jokaisen omista kokemuksista. Lisäksi yhteiset pelisäännöt sekä yhteisten tavoitteiden merkitys korostui yhteisöllisyyden muodostumisessa. Mcleskeyn ja Waldron (2010) tutkimuksessa korostettiin opiskelijoiden oppimistulosten sekä opettajien ammattitaidon paranemista yhteisen tekemisen myötä. Myös Sipilän (2017) tutkimuksessa opiskelijoiden

koettiin hyötyvä yhteisöllisyydestä muun muassa sosiaalisuuden lisääntymisen muodossa. Yhteisöllisyyden kehittämisen haasteena tuli kaikissa tutkimuksissa esille, että uudistukset vaativat johdon tuen sekä aikaa muutoksiin sopeutumiseen. Yhteisöllisyyttä koettiin olevan jo nyt ja lisääntyvän tulevaisuudessa uuden opetussuunnitelman sekä koulujen toimintakulttuurin kehittymisen myötä.

Uuden opetussuunnitelman myötä koulujen toimintakulttuuria on alettu kehittämään yhteisöllisemmäksi. Tutkimuksien tuloksista ilmeni, että yhdessä tekeminen koettiin positiiviseksi ongelmista huolimatta. Positiivisena koettiin, että yhteistoiminnallisuuden kautta jäi voimavaroja myös oman työnsä kehittämiseen. Lisäksi yhteisöllisen toimintakulttuurin myötä opettajat kokivat saavansa kunnioitusta sekä löytäneensä oma paikkansa työyhteisössä. Toimintakulttuurin kehittyminen vaati aikaa, jotta opettajat saivat sisäistettyä yhdessä opettamisen hyödyt ja pystyivät jättäytymään pois yksin opettamisen kulttuurista. Johtajan/johtajien mukana olo muutoksessa koettiin tärkeäksi. Uusien ja vanhojen toimintatapojen yhteen sovittaminen koettiin haastavana. Inkluusion merkitys kehittyi kouluissa ja yhdessä tekemisen haasteet esiintyivät myös vahvasti. Lukioiden kurssien opiskelijamäärät suurenivat yhteisopettajuuden myötä. Lukioissa opetus täytyi saada käyntiin, jolloin muutoksien prosessointiin ei jäänyt riittävästi aikaa. Muutosvastarinta sekä juurtuneet työtavat hidastivat muutoksien etenemistä. Yhteisen uuden toimintakulttuurin kehittäminen edellytti halua sitoutua kehittämiseen ja yhdessä tekemiseen. (Heikura 2016; Manninen 2013; Mcleskey & Waldron 2010; Porola & Turula 2012; Rautaheimo 2004; Samppala & Räihä 2016; Sipilä 2017.)

2.2 Opetusmenetelmät

Opetusmenetelmä on määritelty opetuksen työtavaksi tai menetelmäksi, joka edistää oppimista. Opetussuunnitelman uudistumisen myötä opetusmenetelmät muuttuivat. Opettajat joutuivat miettimään uudelleen, kuinka opetetaan, miten oppimista arvioidaan ja mitä opetetaan. Opetusmenetelmien muutoksessa tulisi kohdistaa katseet opettajien omaan näkemykseen opetuksesta ja sen menetelmistä. Opettajan tieto sekä ymmärrys omasta työstään auttoivat mahdollistamaan lähtökohdat sekä edellytykset koulun uudistamiselle. (Häivälä 2009, 4, 44; Oamk n.d.)

Muutoksien myötä opettajat joutuvat kehittämään jatkuvasti omaa opettajuuttaan. Tutkimuksessa käsiteltiin eri aineenopettajien näkemyksiä muutoksista ja tulevista visioista. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opettajien näkemyksiä lukioissa tapahtuneista muutoksista sekä opettajien käsityksiä lukioiden tulevaisuudesta. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että muutokset vaativat aineenopettajilta muitakin taitoja kuin opetettavien aineiden hallintataitoja. Muuttuvat opetusmenetelmät velvoittivat opettajia lisäkoulutukseen ja muutoksien myötä

koettiin muun kuin opetustyön lisääntyneen. Ammattitaidon puutetta opettajat kokivat etenkin ryhmänohjaustehtävien sekä verkkopedagogisten taitojen yhteydessä. Tutkimuksen aineistosta ilmeni, että opettajat olivat huolissaan opiskelijoiden lisääntyneestä syrjäytymisriskistä. Lisääntynyt vapaus sekä valinnanmahdollisuudet koettiin ristiriitaisena asiana. Menestyvät opiskelijat hyötyivät muutoksista, kun taas heikoimpien opiskelijoiden kohdalla katsottiin muutosten lisäävän syrjäytymisriskiä. (Häivälä 2009, 14-17, 130-134.)

Junttilan (2015, 1, 19, 22) pro gradu -tutkielmassa todettiin, että opettajan toimijuus muuttuu jatkuvasti uusien uudistusten myötä. Nykyään opettajilta vaaditaan paljon muutakin osaamista kuin vain opetettavan aineen hallintataitoja. Tutkielmassa käsiteltiin opettajien ammatillista toimijuutta. Tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää opettajien ammatillista toimijuutta muutoksien keskellä. Tutkimuksessa selvitettiin opettajien näkemyksiä tulevista muutoksista, millaisia vaikutuksia muutoksilla oli heidän työhönsä sekä miten muutokset vaikuttivat ammatilliseen toimijuuteen. Tutkimus oli laadullinen ja aineisto kerättiin haastattelemalla 6 eri uranvaiheessa olevaa opettajaa.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että muutokset johtuivat enimmäkseen kuntien sekä valtion toiminnasta ja muutokset toivat enemmän negatiivista kuin positiivista. Muutoksien nähtiin kohdistuvan enimmäkseen juuri opettajantyöhön. Tutkimuksessa esiin tulleet muutokset jaoteltiin myönteisiin, kielteisiin sekä kaksijakoisiin muutoksiin, kielteisiä muutoksia esiintyi eniten. Myönteisinä muutoksina opettajan työskentelyyn liittyen nähtiin opettajan roolin muuttuminen auktoriteetista ohjaajaksi ja motivoijaksi, uusien opetusmenetelmien kokeileminen, arvioinnin helpottumien sähköisten oppimisalustojen myötä sekä luokkahuoneen rajoituksista vapautuminen. Kielteisinä muutoksina opettajan työskentelyyn liittyen koettiin ryhmäkokojen kasvaminen, työmäärän lisääntyminen, opetusteknologian ongelmat, työajan riittämättömyys, omien vaikuttamismahdollisuuksien vähäisyys sekä monisuorittaminen. Kaksijakoisina muutoksina pidettiin oman opettajuuden uudelleen rakentamista, sosiaalisen median korostunutta läsnäoloa sekä sähköisen oppimisen lisääntymistä. Tutkimuksessa todettiin myös, että opettajat kokivat jäävänsä yksin muutosten suhteen, eikä aikaa riittänyt kokemuksien jakamiseen. (Junttila 2015, 1, 29-36.)

Perinteinen kouluopetus on muuttunut innovatiivisten oppimisympäristöjen ja yhteisöllisyyden lisääntymisen myötä. Väitöskirjassa todettiin, että nopean yhteiskunnan kehittymisen myötä sekä pedagogisen opetuksen kehittyminen ovat haastaneet perinteisen kouluopetuksen, jossa opetus on ollut opettajajohtoista. Tutkimuksessa keskityttiin oppimisympäristöihin sekä opetustilojen tutkimukseen. Tutkimuksen tavoitteena oli saada asiantuntijoilta tietoa laadukkaasta sekä toimivasta oppimisympäristöstä sekä opetustilasta. Uudet oppimisympäristöt

sekä niiden kehittyminen haastoivat perinteiset opetusmenetelmät korostaen yhteisöllisyyttä, oppijalähtöisyyttä sekä tiedon jakamista. Kehityksen myötä opettajilta edellytettiin yhä laaja-alaisempaa pedagogisen sisällön hallintaa. Opetussuunnitelman ja oppikirjojen mukainen opetus ei enää riittänyt, vaan tulevaisuuden opetustyö vaati yhteisöllisyyttä sekä reflektointia. Tutkimustuloksista ilmeni, että oppimisympäristöt muuttuivat muunneltaviksi sekä kehittyivät joustavammaksi ja näin ollen muuttivat opetusmenetelmät opettajajohtoisesta opetuksesta yhteistoiminnallisemmaksi. (Kuuskorpi 2012, 16, 30-31, 73, 79, 160-172.)

Leppiniemen (2016, 4-6, 5) pro gradu -tutkimuksen tuloksista selvisi, että uuden opetussuunnitelman myötä korostetaan oppijan kannustamista aktiiviseksi toimijaksi. Tutkimuksessa käsiteltiin ilmiöpohjaista oppimista, ilmiöpohjaisen oppimisen tavoite oli olla 2014 opetussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitystä edustava oppimismalli. Ilmiöpohjaisessa oppimisessa oppija nähtiin aktiivisena toimijana, joka kokosi ja yhdisteli tietoa. Ilmiöpohjaisen oppimisen tavoitteena oli opetella samanaikaisesti sekä opetussuunnitelman mukaisia sisältöjä, että lisäksi myös esimerkiksi vuorovaikutus– ja tiedonhakutaitoja, sekä muita tämän päivän yhteiskunnassa tarvittavia taitoja. Työn tarkoituksena oli selvittää opettajien ajatuksia siitä, mitä ilmiöpohjainen oppiminen on. Lisäksi työn tarkoituksena oli eritellä ilmiöpohjaisen oppimisen mahdollisuuksia.

Viitekehyksenä tutkimukselle toimi syksyllä 2016 voimaan tullut opetussuunnitelma. Tutkimus oli kvalitatiivinen tutkimus ja aineisto oli kerätty haastattelemalla kahdeksaa opettajaa, jotka olivat osallistuneet Opetushallituksen pilottikokeiluun ilmiöpohjaisen viikon toteutukseen. Lisäksi aineistoa kerättiin havainnoimalla syksyllä 2015 sekä alkutalvella 2016. Haastatellut opettajat olivat epävarmoja siitä, mitä ilmiöpohjainen oppiminen oikeastaan on. Epävarmuudesta huolimatta he liittivät siihen samankaltaisia piirteitä, kuten oppilaslähtöisyyden ja oppiainerajojen ylittämisen. Opettajien käsitysten mukaan Ilmiöpohjainen oppiminen tutki oppilasta kiinnostavaa aihetta monesta näkökulmasta oppiainerajat ylittäen. Opettajat ajattelivat, että onnistuessaan ilmiöpohjainen oppiminen mahdollistaa syvällisen tiedon omaksumisen tutkimuksen kohteesta sekä työskentely– ja ajattelutaitojen kehittymisen. (Leppiniemi 2016, 4-6, 19-22, 59.)

Takalan ja Vartiaisen (2014, 26-31, 67-68) tutkimuksessa havaittiin, että yhteisöllisyys lisää opettajien työhyvinvointia sekä ammatillista kehittymistä. Pro gradu – tutkimuksessa käsiteltiin yhteisopetuksen opettajille tarjoamia oppimismahdollisuuksia. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, että mitä mahdollisuuksia oppimiselle yhteisopetuksen työtapa tarjosi sekä miten opettajan ammatillisuus kehittyi. Tutkimuskysymys työssä oli: Mitä opettajat kokivat oppineensa yhteisope-

tuksen aikana? Tutkimus oli kvalitatiivinen ja tutkimuksen aineisto kerättiin kahdenkymmenen (14 luokanopettajaa, 6 erityisopettajaa) yhteisopetusta harjoittaneen luokanopettajan ja erityisopettajan haastatteluista. Haastattelut oli toteutettu jo aiemmin opetushallituksen Erityisen ja tehostetun tuen -hankkeen yhteydessä.

Tutkimuksessa todettiin, että muutokset koskien opetustyötä koettiin myönteisinä ja yhteisopetusta aiottiin jatkaa myös kokeilun jälkeen. Yhteisopetuksen myötä opettajien työhyvinvointi lisääntyi ja oppilaat saivat yksilöllisempää tukea. Lisäksi yhteisopetuksen koettiin tarjoavan oppimismahdollisuuksia ja välineitä opettajan ammatilliseen kehittymiseen. Yhteisöllisyys lisääntyi sekä vastuu jakautui tasapuolisesti, oppilaat nähtiin yhteisinä. Toimiva yhteisopetus edellytti yhteisten tavoitteiden ja päämäärien asettamista. Yhteisopetuksen vaatiman työmäärän nähtiin helpottuvan yhteistyön edetessä sekä ajan kuluessa toiminnassa nähtiin enemmän hyötyä ja vähemmän ongelmia. Luottamus sekä työparien muodostamisen vapaaehtoisuus koettiin yhteistyön edellytyksenä. Yhteisen suunnittelun koettiin lisäävän opetuksen tasoa ja tuovan suunnitelmallisuutta opetuksen järjestämiseen. Yhteisopetus lisäsi motivaatiota ja opettajat kokeilivat helpommin uusia opetusmenetelmiä, kun tiesivät saavansa tukea ja näkemyksiä toiselta opettajalta. (Takala & Vartiainen 2014, 6-7, 39, 67-69.)

Häivälän (2009), Junttilan (2015), Leppiniemen (2016), Kuuskorven (2012) sekä Takalan ja Vartiaisen (2014) tutkimuksissa käsiteltiin koulujen uudistuksia ja niiden vaikutuksia opettajan toimijuuteen. Kaikkien tutkimusten vastauksista ilmeni, että opetusmenetelmät muuttuivat sekä yhteisöllisyyden merkitys opettamisessa lisääntyi. Häivälän (2009) sekä Kuuskorven (2012) tutkimuksen vastauksissa opettajat toivat ilmi, että opettajan työ lisääntyi entisestään sekä vaati lisäkoulutusta muutosten myötä. Takalan ja Vartiaisen (2014) sekä Leppiniemen (2016) tutkimuksen tulokset olivat positiivisia muutoksien kannalta. Positiivisena koettiin yhteisöllisyyden lisääntyminen, ammatillinen kehittyminen, vastuun jakautuminen sekä opiskelijoiden oppimisen syventyminen. Kaikissa muissa tutkimuksissa tuli esiin myös negatiivisia asioita, ja joissain negatiivisuutta oli enemmän kuin positiivisuutta. Muutoksien myötä negatiivisina asioina nähtiin työmäärän lisääntyminen, ryhmäkokojen kasvaminen, ajanpuute sekä opetusteknologia.

Tutkimuksista ilmeni, että opetusmenetelmät muuttuvat laaja-alaisesti ja opettajat joutuvat miettimään uudelleen toimijuuttaan opettajana. Muuttuvat opetusmenetelmät korostivat yhteisöllisyyttä, oppijalähtöisyyttä, sähköisten oppimisvälineiden lisääntymistä sekä avoimia oppimisympäristöjä. Muutokset vaativat opettajilta laaja-alaista osaamista muistakin kuin vain opetettavista aineista. Muuttuvat opetusmenetelmät vaativat opettajilta lisäkoulutusta ja aikaa vanhoista opetusmenetelmistä luopumiseen. Yhteisopettajuuden myötä opettajat joutuivat

muuttamaan opetusmenetelmiään. Opettajat siirtyivät luokkahuoneista avoimiin opetusympäristöihin ja yhdessä opettamiseen. Jo käytössä olevat kokeiluluokat helpottivat siirtymistä ja antoivat tuntumaa uusien opetusmenetelmien käyttöönottoon. Haasteeksi muodostui ajan riittämättömyys, uuden teknologian käyttöönottoon saattaminen sekä riittävän koulutuksen saaminen muiden muutosten keskellä, joita tuli lukioiden kehittäessä toimintatapojaan. Opettajat tarvitsivat tukea sekä motivointia muutoksien keskellä saadakseen lisää halua kehittää itseään ja omaa ammattitaitoaan. (Häivälä 2009; Junttila 2015; Kuuskorpi 2012; Leppiniemi 2016; Takala & Vartiainen 2014.)

2.3 Yhteisopettajuus

Yhteisopettajuudella tarkoitetaan kahden tai useamman opettajan yhdessä toteuttamaa opetusta. Yhteisopettajuudessa kaikki osallistuvat tasapuolisesti työn toteutukseen, suunnitteluun, arviointiin sekä työnjakoon. (Mäki 2015.)

Yhteisopettajuuteen siirryttäessä opettajat joutuivat käymään läpi kaksi muutosprosessia. Opettajat siirtyivät yksin opettamisesta yhteisopettajuuteen sekä yhteisopettajuuden jatkuessa tapahtui muutos työskentelytavoissa. Yhteisopettajuuteen siirtymisen myötä opettajat luopuivat henkilökohtaisesta opettajuudesta ja siirtyvät muutoksen mukana jaettuun opettajuuteen. Tutkimuksen tarkoituksena oli käsitellä opettajien kokemuksia oman opettajuuden muutoksesta siirryttäessä yhteisopettajuuteen sekä millaisten muutosprosessien kautta nämä muutokset tapahtuivat. Tutkimusaineisto kerättiin 2 kierroksella, ensimmäinen aineisto kerättiin kyselylomakkeella ja toinen aineisto teemahaastattelulla. Tutkimukseen osallistui 9 opettajaa. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että opettajat pitivät siirtymistä yhteisopettajuuteen positiivisena asiana, vaikka kehitettävää toiminnoissa vielä oli. Haasteina yhteisopettajuuden opetusmallissa ilmeni tasapainoilu vanhan ja uuden opetusmenetelmän välillä sekä lisääntynyt kiire. Huolimatta esiin tulleista haasteista opettajat kokivat yhteisopettajuuden yksin opettamista mielekkäämpänä, kokivat yhteisopettajuuden kehittävän ammatillista osaamista sekä edistävän työssä jaksamista. (Ulvelin 2015, 22-24, 27, 40-44.)

Uuden opetussuunnitelman myötä korostettiin yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä sekä toiminnallisuutta koskien koko kouluorganisaatiota. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen yhteisopettajuuden toimiva toimintakulttuuri on. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin yhteisön osaamista ja kehittämistä sekä opetuksen toteutusta ja arviointia. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna. Haastattelu lähetettiin 8 luokanopettajalle, joilla oli kokemusta yhteisopettajuudesta. Tutkimuksessa todettiin onnistuneen yhteisopettajuuden edistävän oppimista, lisäävän koulun ja kodin välistä yhteistyötä sekä lisäävän opettajien työssäjaksamista sekä työhyvinvointia. Työhyvinvointi koettiin

erityisen tärkeänä asiana työssäjaksamisen kannalta. Tutkimuksessa yhteisopettajuuden toimintakulttuurista ilmeni, että yhteisopettajuuden onnistumisen taustalla vaikuttavat riittävät resurssit, hyvät vuorovaikutustaidot, halua toimia yhdessä sekä halu jakaa omaa osaamistaan. (Mäki 2015.)

Monet yhteiskunnalliset muutokset vaativat koulutusjärjestelmän etsimään uusia keinoja erilaisten oppijoiden kohtaamiseen sekä kasvun tukemiseen. Osaaminen ei rakennu enää pelkästään työntekijän ja työpaikan väliseen suhteeseen vaan monitasoisten asioiden hallinta vaati useamman yksilön näkökulman. Nykyisin työn tekeminen kannatti nähdä yhteistoiminnallisena työskentelynä. Kouluissa sekä muilla ihmissuhdealoilla oli alettu kehittämään moniammatillista yhteistyötä, jossa korostui jaettu osaaminen. Yhteistyö oli toimimista yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Moniammatillinen yhteistyö -raportti oli koottu tueksi Tukeva-hankkeen toimijoille, jotka olivat mukana kehittämässä lapsen ikään sidottuja moniammatillisia palveluverkostoja. (Kontio 2010, 6-8.)

Yhteistyö kouluissa/oppilaitoksissa oli yhdessä tekemistä, johon sisältyi pohtimista, arviointia, analysointia sekä opetuksen että oppilaitoksen kehittämistä. Yhteistyön edellytys oli sitoutunut työyhteisö sekä prosessia tukeva johtaja. Tutkimuksessa tarkasteltiin opettajien yhteistoiminnallisuutta sekä miten opettajat käytännössä tekevät yhteistyötä. Tutkimuksen aineistosta selvisi, että monenlaista yhteistyötä tehtiin eri toimijoiden kesken. Eniten yhteistyötä tehtiin luokanopettajien, erityisopettajien, koulunkäynninohjaajien, erityisluokanopettajan välillä sekä rinnakkais- ja vierusluokkien kesken. Rehtori osallistui yhteistyöhön luomalla tähän edellytykset sekä esimerkiksi osallistumalla teemapäiviin. Yhteistyö näkyi ideoiden, ajatusten sekä materiaalien vaihtamisena sekä päivittäisenä keskusteluna arkisista tilanteista. Teemapäivät, projektit sekä juhlat järjestettiin yhdessä ja osat luokista pitivät ”kimppatunteja”. Yhteistyö todettiin hyödylliseksi sekä opettajien että opiskelijoiden näkökulmasta. Opettajat kokivat yhteistyön mieluisana, lisäsi työssä jaksamista sekä edisti ammatillista kasvua. Opiskelijat saivat mallin toimivasta yhteistyöstä sekä yhteistyö antoi opettajille keinoja tukea yksilöllistä oppimista. (Kaipia 2015, 1-3, 39, 66-69.)

Koskelan (2013, 11-14) mukaan moniammatillinen yhteistyö on asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja yksikön sisäinen moniammatillisuus tarkoittaa samassa työyhteisössä toimivien eri ammattiryhmien jaettua ammatillista toimintaa yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi. Tutkimuksella haluttiin selvittää, minkälaista oli oppilaitoksen moniammatillinen yhteistyö ja miten sitä voitiin kehittää. Tutkimuksen vastauksissa esitettiin, että tähän asti opettajan työ on ollut yksin toteutettua asiantuntijatyötä. Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen vaati uudenlaista orientaatiota, jotta jaettu asiantuntijuus sekä yhteinen suun-

nittelu tulisivat käyttökelpoisiksi toimintamalleiksi. Tässä tutkimuksessa moniammatillisuudella tarkoitettiin asiantuntijaryhmien yhteistyötä oppilaitoksen sisällä.

Tutkimuksen avulla saatiin selville, että tutkittavilla ei ollut selkeää käsitystä siitä, mitä moniammatillinen yhteistyö on. Yhteistyötä estäviä tekijöitä ilmeni tutkimuksessa, joita olivat muun muassa yksin tekemisen perinne, luottamuspula, heikot vuorovaikutustaidot, yhteistyön suunnittelemattomuus sekä toisten työnkuvan tuntemattomuus. Edistäviä tekijöitä tutkimuksessa tuli esiin muun muassa yhteiset työskentelytilat, säännölliset kokousajat, toimivat verkostot sekä yhteiset projektit. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että täydennys- ja lisäkoulutukset eivät kehittäneet moniammatillista yhteistyötä, sillä osa jättäytyi koulutusten ulkopuolelle, jolloin koulutukset kasautuivat tietyille osaa porukkaa. Tutkimuksessa todettiin, että kehittämisen tulisi olla yksikön omista tarpeista lähtevää koulutusta, eikä suuria ryhmäluentoja, joissa ei ole mahdollisuutta samanmoiseen vertaistukeen ja keskusteluun kuin pienemmissä ryhmissä. (Koskela 2013, 12-14, 16-19, 96-99.)

Inklusiivinen oppimisympäristö tarkoittaa inklusiivista, kaikille yhteistä koululuokkaa, joka toimi oppilaiden oppimisympäristönä. Tutkimuksessa tarkasteltiin yhteisopettajuuden toteutumista inkluusioluokassa. Yhteisopettajuus oli määritelty esittämällä, että kyseessä on kaksi tai useampia opettajia, jotka suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat opetuksen yhdessä. Tutkimuksessa selvitettiin yhteisopettajuuden toteutumista opettajien ajattelussa ja toiminnassa. Lisäksi tutkimuksen avulla haluttiin saada selville, että miten opettajat ajattelivat oppilaiden hyötyvän yhteisopettajuudesta inklusiivisessa luokassa. Tutkija pyrki lisäämään tietoa yhteisopettajuudesta ja sen mahdollisuuksista. Tutkimus oli kvalitatiivinen tapaustutkimus. Tutkimuksen aineisto oli kerätty haastattelemalla inklusiivisen perusopetuksen luokan luokanopettajaa ja erityisluokanopettajaa koskien heidän yhteisopettajuutensa toteutumista. Tutkimuksen aineistosta havaittiin, että opettajat kokivat yhteisopettajuuden myönteisenä. Yhteiset arvot ja kasvatuskäytänteet nähtiin yhteisopettajuuden toimivuuden taustalla. Yhteistoiminnallisten toimintatapojen koettiin kehittävän oppilaiden vuorovaikutustaitoja ja lähentävän heidän välisiä suhteitaan kasvattaen heitä yhteisöllisyyteen. Tutkimustuloksissa todettiin, että inklusiivisessa luokassa sosiaaliset ja akateemiset taidot nähtiin yhtä tärkeinä oppimisen tavoitteina. (Virtanen 2015, 5-7, 10, 60.)

Soukkalan (2016, 5, 23-26) tutkimuksessa samanaikaisopettajuudella tarkoitetaan yleisopetuksen opettajan ja erityisopettajan yhteisesti jakamaa tasapuolista vastuuta opetusryhmän eritasoisten oppilaiden opetuksen suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista. Tutkimuksessa tarkasteltiin samanaikaisopettajuutta sekä sen haittoja ja hyötyjä. Tutkimuksen tavoitteena oli jakaa opettajien samanaikaisopetta-

juuskokemuksia sekä tietämystä. Lisäksi tavoitteena oli rohkaista opettajia kehittämään työtään monipuolisemmaksi. Tutkimuksen avulla selvitettiin, että miten kyselyyn vastanneet opettajat määrittelivät ja kokivat samanaikaisopetuksen työssään sekä mitkä heidän mielestään olivat samanaikaisopettajuuden hyödyt ja hyötyjät. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin opettajien työkokemuksen merkittävyyttä samanaikaisopettajuuden toimintamallien kuvailuun ja heidän kokemustensa laatuun. Tutkimus oli kvalitatiivinen. Aineistonkeruu toteutettiin useampaan kertaan lähettämällä kyselylomake 3. luokan opettajille sekä opettaja opiskelijoille, palautettuja lomakkeita oli 18 kpl, joista aineisto kerättiin.

Tuloksista ilmeni, että kyselyyn vastanneiden opettajien samanaikaisopettajuudelle antamat määritelmät olivat melko samankaltaisia. Vastauksista tuli esille, että ajanpuute haittasi tai jopa esti samanaikaisopettajuuden toteutumista, koska yhteisen suunnitteluajan löytyminen oli haasteellista. Opettajille samanaikaisopettajuuden toimintamallit eivät vastausten perusteella olleet kovin tarkkoja. Samanaikaisopettajuutta kuvailtiin toimintamallina, jossa toinen opettaja on asettunut avustajan tehtäviin toisen opettajan laatiman tunti suunnitelman mukaisessa opetuksessa. Samanaikaisopettajuuden hyödyt olivat vastuun jakaminen ja oppilaiden yksilöllisen ohjaamisen mahdollisuus. Opetuksen näkökulmasta hyödyt olivat, että kaksi opettajaa mahdollistaa opetuksen yksilöllistämisen ja opetuksen eriyttämisen. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että jos opetuksen suunnittelulle ja arvioinnille ei ole riittävästi aikaa, niin samanaikaisopettajuus on hyödytöntä sekä käytössä olevien resurssien ja opettajien voimavarojen tuhlausta. (Soukkala 2016, 2, 5-7, 24-26, 39-46.)

Yhteisopettajuuden määritelmä tässä tutkimuksessa on opettajan ja erityisopettajan yhteistyötä, jossa suunnitellaan, opetetaan sekä otetaan vastuuta yhdessä koko luokasta. Tutkimuksessa tarkasteltiin peruskoulun sekä yläkoulun opettajien ja erityisopettajien yhteistyötä inklusiivissa luokissa. Inklusiivisiksi luokiksi oli määritelty luokat, joissa yhdistyvät kaikki oppilaat (oppilaat ilman erityistarpeita sekä erityistarpeineen). Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää mietteitä inklusiivisen opetuksen yhteistyöstä opettajien ja erityisopettajien välillä. Tutkimuskysymykset olivat: Onko yhteistyön arvioinnissa eroja opettajan ja erityisopettajan välillä? Onko yhteistyön arvioinnissa eroja peruskoulun ja yläkoulun välillä? Tutkimukseen osallistui 321 opettajaa, joista 191 oli tavallisia opettajia ja 130 erityisopettajia. Kaikki opettivat inklusiivissa luokissa. Tuloksista ilmeni, että kaikki opettajat olivat tyytyväisiä yhteistyöhönsä. Erot opettajien ja erityisopettajien välillä eivät olleet merkittäviä, mutta peruskoulun opettajilla oli enemmän positiivisia käsityksiä kuin yläkoulun opettajilla. Inklusiivissa luokissa opettajien ja erityisopettajien välinen yhteistyö/ yhdessä opettaminen on kaikkein tärkein tekijä opiskelijan menestymiselle. (Gebhardt, Gegenfurtner, Krammer & Schwab 2015, 129, 130-135, 144.)

Opettajien välinen yhteistyö oli suositeltua ja käytettyä inklusiivisissa luokissa. Tutkimuksessa haluttiin tuoda esiin opettajien ajatuksia opettajien (yleis- ja erityisopettajien) välisestä yhteistyöstä. Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa oleellista tietoa opettajien yhteistyön nykytilasta opettajien näkökulmasta. Tutkimuksessa keskityttiin ennen kaikkea tekijöihin, jotka vaikuttavat yhdessä opettamiseen. Tutkimuksessa yhteisopettajuudella tarkoitettiin erityisopettajan ja yleisopettajan välistä yhteistyötä. Tutkimukseen osallistui 139 yhteistyöopettajaa yhdeksästä eri koulusta. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että suurin osa yhteistyötä tekevistä opettajista opettivat sosiaalisia aineita kuten kieliä ja matematiikkaa, nämä aineet koettiin tuttuina sekä yleis- että erityisopettajille. Enemmistö galluppiin vastanneista sekä haastatelluista opettajista ei ollut vapaaehtoisesti osallistunut yhteisopettajuuteen ja suurin osa ilmaisi, että ei kokenut yhteisopettajuutta vaivan arvoisena. Tutkimuksen ehkä tärkein tulos oli, että erityisopettajat ja yleisopettajat olivat yhtä mieltä siitä, että yleisopettajat tekivät enemmän kuin erityisopettajat inklusiivisissa luokissa. Tämän arveltiin johtuvan siitä, että erityisopettajat olivat usein vieraina luokissa, joten yleisopettajien katsottiin olevan enemmän asiantuntijoita kyseisissä luokissa. (Austin 2001.)

Kaikissa tutkimuksissa käsiteltiin opettajien välistä yhteistyötä. Opettajan väliselle yhteistyölle löytyi erilaisia määritelmiä ja nimityksiä, muun muassa samanaikaisopettajuus, yhteisopettajuus sekä moniammatillinen yhteistyö. Ulvelinin (2015), Kontion (2010), Kaipian (2015), Virtasen (2015) sekä Koskelan (2013) tutkimuksissa pohdittiin, miten yhteistyö toteutuu kouluissa. Soukkalan (2016), Austinin (2001) sekä Mäen (2015) tutkimuksissa käsiteltiin opettajien kokemuksia yhteistyöstä. Kaikista tutkimuksista ilmeni sekä positiivisia että negatiivisia asioita. Mäen (2015), Kaipian (2015) sekä Virtasen (2015) tutkimuksien vastauksissa yhteistyö nähtiin pääsääntöisesti positiivisena ja hyödyllisenä. Kaikissa tutkimuskohde kouluissa oli jonkinasteista yhteistyötä. Positiiviseksi koettiin ammatillinen kehittyminen, työssä jaksaminen sekä oppimisen edistäminen. Haasteina tuloksista ilmeni liian vähäiset resurssit, muutosvastarinta, tasapainoilu uuden ja vanhan välillä. Austinin (2001) tutkimuksen tulokset olivat pääsääntöisesti negatiiviset, opettajat eivät kokeneet yhteistoiminnallisuuden lisäämistä vaivan arvoisena.

Tutkimuksista saatiin selville, että jonkinasteista yhteistyötä on kouluissa ollut jo pidempään. Nyt muutosten myötä yhteisopettajuus sekä yhdessä tekeminen lisääntyvät. Yhteisopettajuuden onnistumisen taustalla todettiin olevan hyvät vuorovaikutustaidot, halu toimia yhdessä, riittävät resurssit, prosessia tukeva johtaja, vapaaehtoisuus sekä hyvä työyhteisö. Yhteisopettajuuden koettiin lisäävän työssäjaksamista sekä työhyvinvointia, edistävän ammatillista kasvua sekä edistävän oppimista. Haasteita yhteisopettajuudelle toivat luottamuksen

pula, yksin tekemisen perinne, heikot vuorovaikutustaidot, toisen työnkuvan tuntemattomuus, yhteistyön suunnittelemattomuus, tasapainoilu uuden ja vanhan välillä sekä lisääntynyt kiire että ajanpuute. Eriaineiden opettajien välillä ei ollut merkittävää eroavaisuutta koskien yhteisopettajuuden negatiivisia ja positiivisia asioita. Hämeenlinnan lukioissa opettajat ovat kokeilleet yhteisopettajuuden mallia kokeiluluokissa ja ovat saaneet tulevaan tuntumaa. Haasteiksi yhteisopettajuuden toteuttamisessa lukioissa ilmeni se, että opettajat eivät tunteneet toistensa työtapoja entuudestaan. Haasteita yhteisopettajuudelle toivat myös vieraat ympäristöt, motivaation puute, epävarmuus omasta ammattitaidostaan sekä haluttomuus toimia yhdessä. Onnistunut yhteisopettajuus lukioissa mahdollisti yhteisöllisyyden kehittymistä sekä juurrutti uudet opetusmenetelmät vakiintuneiksi käytännöiksi. (Austin 2001; Kaipia 2015; Kontio 2010; Koskela 2013; Mäki 2015; Soukkala 2016; Ulvelin 2015; Virtanen 2015.)

3 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta ja sen mahdollisista muutoksista opetuskäytänteissä. Työn tarve oli lähtöisin Hämeenlinnan lukioista ja se oli yhteistyössä hankeryhmän kanssa mietitty.

Opinnäytetyön tavoitteena oli muodostaa malli, joka edistää onnistuneen yhteisopettajuuden muodostumista Hämeenlinnan Lyseon lukiossa sekä Kaurialan lukiossa. Mallin tavoitteena oli saada opettajien ääni kuuluviin ja olla sellainen, johon opettajien olisi helppo sitoutua.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksillä haluttiin saada selville näkemyksiä siitä, miten opettajat kokevat yhteisopettajuuden. Lisäksi tutkimuskysymysten avulla haluttiin saada tietoa siitä, mitä haasteita uudenlainen opetustapa asettaa ja millä keinoin haasteisiin on mahdollista vastata. Tutkimuskysymykset olivat:

1. Millä tavoin yhteisopettajuus tulee muuttamaan työskentelytapoja?
2. Millaiset asiat edistävät yhteisopettajuutta?
3. Millaiset asiat estävät yhteisopettajuutta?

4 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Me Muuttajat- hankkeen kanssa. Me muuttajat- hankkeessa tuetaan kahden Hämeenlinnan (Kaurialan lukio ja Hämeenlinnan lyseon lukio) lukion yhdistymistä yhdeksi kokonaisuudeksi- Tavastian lukioksi. Opinnäytetyössä tutkittiin

yhteisopettajuutta ja sen mahdollisesti tuomia muutoksia lukioiden opetuskäytänteissä. Työn tutkimuskohteena oli entinen Tavastian lukio, nykyiset Kaurialan lukio ja Hämeenlinnan Lyseon lukio.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivinen tutkimus valittiin, koska yhteisopettajuus oli lukioissa vielä käyttöönottoasteella, eikä siitä näin ollen ollut mielekästä tehdä määrällistä analyysia tässä vaiheessa. Tiedonkeruu menetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Kyselylomake tutkimukseen päädyttiin, koska haluttiin säästää opettajien aikaa, mutta samalla saada ainutlaatuisia vastauksia käyttämällä avoimien kysymysten kyselylomaketta.

Kyselylomake koostui taustakysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Avoimet kysymykset valittiin, koska avoimilla kysymyksillä oli mahdollista kerätä tietoa syvällisemmin, kun tutkija ei tarkkaan määritellyt vastausta. Avoimet kysymykset olivat perusteltu valinta juuri tässä opinnäytetyössä, jossa tarkoituksena oli selvittää opettajien omia näkemyksiä ja kokemuksia yhteisopettajuudesta ja sitä, kuinka opettajat ilmiön hahmottavat juuri tällä hetkellä. Analyysimenetelmänä käytettiin teoriaohjautuvaa sisällönanalyysiä.

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyöhön valittiin laadullinen eli kvalitatiivinen lähtökohta, koska pyrittiin ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkittavaa ilmiötä, ei niinkään mittaamaan ja yleistämään. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on luoda ymmärrys aiheesta tietyn henkilön näkökulmaa käyttäen. Kohdetta tutkittiin syvällisesti ja aineiston keräämiseen tarvittava tutkimusjoukko valittiin tarkoin. Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus saada tutkittavien henkilöiden näkökulmat esiin. Lähtökohdat löytyivät yksityiskohtaisesta aineiston tarkastelusta niin, että tutkittavien ääni pääsi mahdollisimman hyvin kuuluviin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 161, 164.)

Laadullisen tutkimuksen avulla ei pyritty tilastollisiin yleistyksiin, vaan tavoitteena oli löytää selitys tai tulkinta tutkittavalle ilmiölle. Laadullisessa tutkimuksessa olikin tärkeää, että tutkittavalla joukolla, jolta tietoa kerättiin, oli tarvittava määrä kokemusta ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Kysely päädyttiin lähettämään molempien koulujen kaikille opettajille, jotta kaikki halukkaat voisivat esittää näkemyksensä tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85-86.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena oli löytää tutkittavan joukon omat kuvaukset heidän kokemastaan todellisuudesta. Laadullisen tutkimuksen yksi erityispiirre onkin se, ettei tutkimuksen avulla pyritä löytämään absoluuttista totuutta vaan johtolankoja, jotka muodostuvat tutkittavan joukon kuvaamista kokemuksista ja käsityksistä tutkimuksen

teko hetkellä. Näiden johtolankojen avulla oli tarkoitus tässä tutkimuksessa löytää tutkittavien tulkintoja tutkittavasta aiheesta. (Vilkka 2015, 118-119.)

Kun opinnäytetyön kohteina ja tutkijoina olivat ihmiset, oli objektiivisuus tutkimuksen teossa olennaista. Valitut menetelmät, oma osaaminen, ennakkoasenteet sekä uskomukset voivat vaikuttaa tutkimustuloksiin. Tärkeää olikin tunnistaa näiden mahdolliset vaikutukset tutkimuksen teon eri vaiheissa. Tutkimuksen objektiivisuus muodostuikin tutkijoiden subjektiivisuuden tunnistamisesta. Tutkijoina olimme pyrkineet pitämään tämän mielessämme tutkimuksen alusta loppuun ja pohtineet läpi prosessin sitä, mikä oli tutkimuksen tuotos ja mikä taas oli oma näkemyksemme asiaan. Aiheen tuntemattomuus oli prosessissa apuna, sillä mitään ennakkoasenteita aihetta kohtaan ei kummallakaan ollut. (Kananen 2008, 121.)

Laadullinen tutkimus voitiin nähdä prosessina, jossa tutkija nähtiin aineistonkeruun välineenä. Näin ollen työn näkökulmat sekä aineistosta löydetty tieto kehittyivät koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimus oli oppimisprosessi, jossa tutkimustehtävä ja aineistonkeruuta koskevat ratkaisut elivät ja muokkaantuivat prosessin aikana. Tämän tutkimuksen lähestymistapa vaati tietoisuutta siitä, että oma tietoisuus ja ymmärrys kehittyivät tutkimuksen aikana. (Valli & Aaltola 2015, 70.)

Tässä opinnäytetyöprosessissa lähtökohdat, tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitukset tarkentuivat ja muokkautuivat koko tutkimuksen teon ajan. Laadullisen tutkimusprosessin joustavuus antoi tähän mahdollisuuden, sen ollessa joustava ja avoin. Tutkimuksen eri vaiheet muodostivat lopussa eheän kokonaisuuden. Prosessi eteni vaiheittain ja alkuun palaaminen sekä asioiden, kysymysten ja tavoitteiden tarkentaminen eri vaiheiden välissä olikin hyvin tyypillistä laadullisessa tutkimuksessa. (Puusa & Juutti 2011, 49-56.)

4.2 Aineiston hankinta

Kyselylomake on yleinen menetelmä, kun halutaan tutkia ihmisiä. Työn aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kyselylomake sen soveltuvuuden vuoksi, sillä kyselylomakkeen avulla saatiin kerättyä tietoa yksityiskohtaisesti ja anonyymisti. Kyselylomake voidaan jakaa joko monisteena tai nykyisin on käytössä myös hyviä verkkopalveluja. Verkkokyselypalveluiden etuna on niiden nopeus sekä selkeys. Haasteena kyselypalveluiden käyttämiselle on niiden maksullisuus sekä se, että vastausmäärä saattaa jäädä vähäiseksi. Vastausmäärän jäädessä vähäiseksi, on mahdollista laittaa joko uusintakysely tai muistutus kyselyyn vastaamisesta. Tulevaisuudessa verkkopalveluiden käyttö kyselyissä yleistyy. Kyselylomaketta voidaan käyttää joko laadullisen tai määrällisen tiedon kerää-

misessä. Laadullista kyselylomaketta tehtäessä tulee kiinnittää huomiota avoimien kysymysten lukumäärään analysoinnin työläisyyden vuoksi. (Opintokeskus Sivis n.d; Kyttä 2017.)

Yksi laadullisen tutkimuksen muodoista on avoimien kysymysten tekeminen yksilöille tai suuremmille ryhmille. Tämä on yksi kyselytutkimuksen keskeinen menetelmä, jossa vastaajat saavat jäsentää vastauksiaan omaehtoisesti. Avoimet kysymykset vaativat vastaajilta aikaa, halua ja taitoa vastata kyselyyn, mutta näiden avulla saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa kuin esimerkiksi strukturoiduilla kysymyksillä. Kyselylomakkeiden kysymykset voivat olla asteikkoihin perustuvia, monivalintakysymyksiä tai avoimia kysymyksiä. Tähän tutkimukseen valittiin kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypilliset avoimet kysymykset, sillä haluttiin saada laadullisia vastauksia, jotka antavat tarkkaa tietoa aiheesta. Tutkimus toteutettiin elektronisesti verkkoportaalissa kyselynetti.com. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 187-189.)

Aineistonkeruumenetelmänä toiminut kyselylomake vastasi kahden eri opinnäytetyön kysymyksiin. Molemmat opinnäytetyöt toteutettiin yhteistyössä me muuttajat -hankkeen kanssa, jolloin kyselyiden yhdistäminen onnistui, koska kyselyn vastaanottajat olivat samat molemmissa töissä. Tämän opinnäytetyön kysymykset olivat kyselyn alussa ja toisen opinnäytetyön kysymykset olivat kyselyn loppukysymykset, taustakysymykset olivat molemmissa töissä samat. Kyselylomake päätettiin tehdä yhdessä toisen opinnäytetyön kanssa, koska näin säästettiin opettajien aikaa ja voimavaroja. Tämän opinnäytetyön kyselylomake koostui taustakysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Kyselylomake lähetettiin sähköisesti molempien lukioiden opettajille. Kyselylomake valittiin menetelmäksi, koska se säilytti vastaajan tuntemattomuuden arkaluontoisissakin asioissa. Kyselylomake tutkimuksessa tutkittavat lukivat itse kirjallisesti esitetyt kysymykset sekä vastasivat niihin ilman valvojaa. Kyselylomakkeeseen valittiin avoimet kysymykset, koska strukturoidut kysymykset olisivat jättäneet pois tärkeää tietoa tulevasta muutoksesta. Opettajien omat kokemukset ja näkemykset eivät olisi päässeet riittävän vahvasti esille, jos kysymyksiin olisi annettu valmiit vastausvaihtoehdot. (Vilkka 2005, 74.)

Kaikki vastasivat samaan lomakkeeseen, jolloin se oli myös objektiivinen tiedonkeruumenetelmä. Tutkittavat vastasivat itse kysymyksiin, jolloin tutkija ei vaikuttanut lopputulokseen. Tulokset olivat helposti esitettävissä, koska kysymykset olivat suunniteltu ja muotoiltu hyvin. Haastavaksi kyselylomakkeen aineistonkeruumenetelmänä teki sen heikko vastausprosentti. Ihmisiä ei kohdattu kasvokkain, jolloin vastauksia ei saatu ajantasaisesti. (Opintokeskus Sivis n.d; Kyttä 2017.)

Kyselylomakkeen piti olla houkutteleva, jotta tutkittava kiinnostui vastaamaan kyselyyn. Värien, muotojen ja kuvien käyttö oli sallittua. Lisäksi kyselylomakkeen ohjeiden tuli olla hyvin selkeät ja ytimekkäät,

ettei tule väärintulkintoja. Kyselylomake ei saanut olla liian pitkä, jotta tutkittavat jaksoivat vastata kaikkiin kyselylomakkeen kysymyksiin kunnolla. Kysymysten muotoilu oli tärkeää, jotta ne eivät olleet esimerkiksi johdattelevia ja näin ollen vaikuttaneet tutkittavan vastauksiin. Kysymykset järjesteltiin lomakkeeseen siten, että taustakysymykset aloittivat kyselyn ja tämän jälkeen kysymykset esitettiin teemoittain. Kysymysten tuli olla tarkkaan harkittuja ja yleisen tason kysymyksiä vältettiin, sillä tarkemmat kysymykset antoivat syvällisempää tietoa kuin yleisen tason kysymykset. Lomakkeen alkuun laitettiin helpot ja houkuttelevat kysymykset, jotta saatiin tutkittavan vastaaminen vauhtiin. Tärkeää oli kysymysten ymmärrettävyys. (Opintokeskus Sivis n.d.)

Kyselytutkimuksessa toteutustapa voi vaihdella tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. Tässä työssä kyselylomakkeen avulla kerättiin molempien lukioiden opettajilta näkemyksiä yhteisopettajuudesta sekä sen tuomista muutoksista opetusmenetelmiin. Kyselylomakkeen kysymyksiä ohjasivat tutkimuskysymykset, joihin haluttiin saada vastaukset aineiston avulla. Olikin erityisen tärkeää, että kysymykset oli mietitty ja muotoiltu oikein, sillä kysymysten hyvä muotoilu ja niistä saadut vastaukset loivat perustan koko tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muotoilulla oli pyritty siihen, että tutkija ja tutkittavat ymmärsivät kysymykset samalla tavalla, eikä tulkinnan varaa ollut. (Valli & Aaltola 2015, 84.)

Kyselylomakkeen kysymykset laadittiin niin, että kyselylomakkeen alkuun tulivat taustakysymykset, jotka olivat strukturoituja, sillä näihin ei tarvittu tutkittavien omia näkemyksiä. Taustakysymysten jälkeen tulivat varsinaiset kysymykset, jotka jakautuivat koskemaan yhteisopettajuutta, kokeiluluokkia sekä muuttuvia opetusmenetelmiä. Varsinaiset kysymykset olivat avoimia ja jokaisen kysymyksen jälkeen oli varattu riittävästi tilaa, jotta jokainen pystyi kertomaan mitä todella halusi. Avoimien kysymyksien etuna oli saada tietoa siitä, mikä vastaajien mielestä oli keskeistä ja tärkeää. Kysely laadittiin tavoitteiden ja tarkoituksen saavuttamiseksi, kyselylomakkeen kysymykset vastasivat tutkimuskysymyksiin. Lomakkeen kysymysten avulla pyrittiin saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Tämän opinnäytetyön kysymyksiä oli yhteensä 15. Näistä 5 oli taustakysymyksiä ja loput 10 kysymystä yhteisopettajuuteen sekä sen tuomiin muutoksiin liittyviä kysymyksiä. Varsinaiset 10 kysymystä pohjautuivat teoreettisesta viitekehyksestä ja tämän alaotsikoista, joita olivat toimintakulttuuri, muuttuvat opetusmenetelmät sekä yhteisopettajuus.

Kyselyt lähetettiin sähköisenlinkin avulla Kaurialan Lukion sekä Hämeenlinnan Lyseon lukion opettajille. Kysely lähti noin 70 opettajalle. Vastausaikaa oli aluksi 2 viikkoa, mutta vähäisen vastausmäärän vuoksi

vastaamisaikaa pidennettiin 2 viikolla. Muistutusviesti opettajille laitettiin 2 viikkoa sen jälkeen, kun vastausaikaa oli pidennetty. Kyselyn vastaamisen aloitti 33 opettajaa, 24 teki kyselyn loppuun asti. 9 opettajaa jätti kyselyyn vastaamisen kesken jo heti alkuvaiheessa. Keskeneräisistä vastauksista ei saatu kerättyä olennaista tietoa opinnäytetyön kannalta, jonka vuoksi analyysiin otettiin mukaan vain kokonaan kyselyyn vastanneiden aineisto. Aineisto koostui 24 opettajan vastauksista, aineisto hankittiin ja analysoitiin touko- elokuun aikana.

4.3 Aineiston analysointi

Analyysimenetelmäksi työhön valittiin sisällönanalyysi, sillä sisällönanalyysi on perinteinen laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jonka avulla voidaan analysoida ja samalla myös kuvata erilaisia aineistoja. Sisällönanalyysin avulla avattiin kerätty aineisto mahdollisimman laajasti, mutta samalla tiivistetysti esittäen. Sisällönanalyysiä käyttäen aineistosta saatiin erilaisia käsiteluokkia-, järjestelmiä-, malleja tai käsitekarttoja. Työssä tuotettiin sisällönanalyysin avulla yksinkertaistettuja tutkimusaineiston kuvauksia ja tavoiteltiin merkityksiä, seurauksia ja sisältöjä. Sisällönanalyysi voi olla aineistolähtöinen, teorialähtöinen sekä teoriaohjaava. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2010, 133-134.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi valikoitui analyysimenetelmäksi, koska tämän analyysimenetelmän avulla voitiin kuvata aineistonsisältöjä sanallisessa muodossa. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin lähtökohtana oli edetä aineistosta aivan kuten aineistolähtöisessä analyysissäkin. Erona aineistolähtöiseen sisällönanalyysin oli se, että aineistolähtöisessä analyysimenetelmässä käsitteistö luodaan aineistosta, kun taas teoriaohjaavassa analyysissa käsitteet tunnistettiin ilmiöstä jo tiedettyinä. Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia käytettäessä aineistoa voitiin käsitellä vapaammin kuin teorialähtöistä sisällönanalyysia käyttämällä, jossa päättelyn tulee olla hyvin teoriasidonnaista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 105-107, 117-119.)

Aineiston analysointi toteutettiin mukailemalla Latvalan ja Vanhanen-Nuuttisen sisällönanalyysin etenemisprosessia. Heidän mallinsa mukaan sisällönanalyysissä voitiin erottaa viisi eri vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa valittiin analyysiyksiköt. Tässä työssä analyysiyksiköiksi valikoituivat teoriaohjaavasti työssä esiintyneet asiasanat, joita olivat yhteisopettajuus, toimintakulttuuri, opetusmenetelmät sekä aineistosta havaittuna osaamisen johtaminen. Seuraavassa eli toisessa vaiheessa tutustuttiin aineistoon käymällä jokainen kyselylomake tarkasti läpi useita kertoja. Kolmannessa vaiheessa aineistoa lähdettiin pelkistämään ja epäolennaisuuksia karsittiin pois. Neljännessä vaiheessa aineistoa alettiin luokitella kokonaisuuksiin ja tulkita merkityksiä. Tässä vaiheessa aineistosta alkoi alaluokkien kautta muodostua pääluokat.

Viimeisessä eli viidennessä vaiheessa arvioitiin sisällönanalyysin luotettavuutta ja johdonmukaisuutta. Viimeinen sisällönanalyysin vaiheista eli luotettavuus käsitellään pohdinta kappaleessa muun luotettavuuden yhteydessä. (Latvala & Vanhanen-Nuuttinen 2001, 24.)

4.4 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Aineiston analysointi aloitettiin käymällä läpi yksitellen jokainen kyselylomake. Aineisto luettiin useaan otteeseen läpi ennen kuin aloitettiin varsinaisesti käsittelemään sitä. Kyselylomakkeiden vastukset kirjoitettiin auki word-tiedostoon jättäen kaikki epäoleellinen. Epäolennaisella tiedolla tarkoitettiin tässä kohdin sitä, että tieto oli sellaista, joka ei vastannut tutkimuskysymyksiin.

Teoreettinen viitekehys ohjasi analyysin tekoa ja teoreettisen viitekehyksen avainsanat ohjasivat analyysin alkuun. Avainsanat olivat toimintakulttuuri, yhteisopettajuus sekä opetusmenetelmät, näiden lisäksi valittiin ylimääräinen käsite ”osaamisen johtaminen”. Osaamisen johtaminen otsikko valittiin, koska aineistosta havaittiin asioita, jotka eivät sopineet avainsanojen alle, vaan niiden yhteisenä nimittäjänä oli selkeästi osaamisen johtamiseen liittyvät teemat. Näiden otsikoiden alle kerättiin aineistosta kuhunkin sopivia ilmaisuja. Yhteisopettajuuden alle kerättiin aineisto yhteisopettajuutta koskevista kysymyksistä, toimintakulttuurin alle kerättiin aineisto yhteisopettajuuden tulevaisuuteen sekä työskentelytapojen muutokseen liittyvistä kysymyksistä, opetusmenetelmien alle kerättiin aineisto kokeiluluokkiin liittyvistä kysymyksistä ja osaamisen johtamisen alle kerättiin aineisto kehitysehdotuksiin liittyvistä kysymyksistä.

Yhteisopettajuutta koskevat kysymykset olivat jaoteltu vielä erikseen koskemaan opetuksen suunnittelua, toteutusta, arviointia ja aikataulua, jotta vastaukset saataisiin koskemaan koko yhteisopettajuuden määritelmää eikä pelkästään esimerkiksi yhtä osaa yhteisopettajuudesta. Tämän lisäksi jokaisessa yhteisopettajuuden kysymyksessä kysyttiin sekä edistäviä että estäviä tekijöitä, jotta saatiin luotua kokonaiskuva yhteisopettajuuteen vaikuttavista tekijöistä.

Alla olevassa taulukossa näkyy, kuinka käsitteinä toimivat teoreettisesta viitekehyksestä esiintyneet avainsanat. Näiden alle oli ensin kerätty yksitellen jokaisen opettajan vastaukset kyselylomakkeesta pelkistetyssä muodossa. Lisäksi taulukossa näkyy yhteisopettajuuden jaottelu sekä edistävät että estävät tekijät.

yhteisopettajuus	toiminta-kulttuuri	opetusme-netelmät	osaamisen johtaminen
suunnittelu: ***edistää:*** yhteinen idea ja ajatus tavoitteesta ***estää:*** lukujärjestyksen ja aikataulun ongelmat	**tulevaisuus:** lupaava, aineosaamisen käyttäminen ristiin	**Kokeiluluokka:** kyllä **miksi:** ympäristöä mukava ja helppo muunnella, sopiva ryhmäkoko **huonot:** tuolit epäsopivat, rauhattomuus	**kehitysehdotuksia:** kaikki lähtee opettajista ja ideoista, mahdollistaminen, erilaiset variaatiot, pienet kokeilut
Toteutus: ***edistää:*** - ***estää:*** -			
arviointi: ***edistää*:** useammat näkemykset ja huomiot arviointikohteesta ***estää:*** ei yhteisiä tavoitteita			
aikataulu: ***edistää:*** kurssi samassa jaksossa ja yhtä aikaa ***estää*:** tunnit ajallisesti erillään			

Kuva 1. Vastaukset pelkistetyssä muodossa avainsanojen alla

Seuraavassa vaiheessa yhdistettiin kaikkien opettajien vastaukset, poistettiin päällekkäiset vastaukset sekä yhdistettiin samaan kategoriaan liittyvät ilmaukset yhdeksi vastaukseksi niin, että esimerkiksi vastaukset ”samanhenkisyys” ja ”sama aaltopituus” luokiteltiin saman kategorian alle. Kategorioita muodostui 3 – 5 kappaletta muihin avainsanoihin paitsi yhteisopettajuuden kohdalla 6 – 10 kappaletta johtuen kysymyksen kaksiosaisuudesta. Vastaukset olivat edelleen eriteltynä estäviin ja edistäviin tekijöihin yhteisopettajuutta koskevissa kysymyksissä.

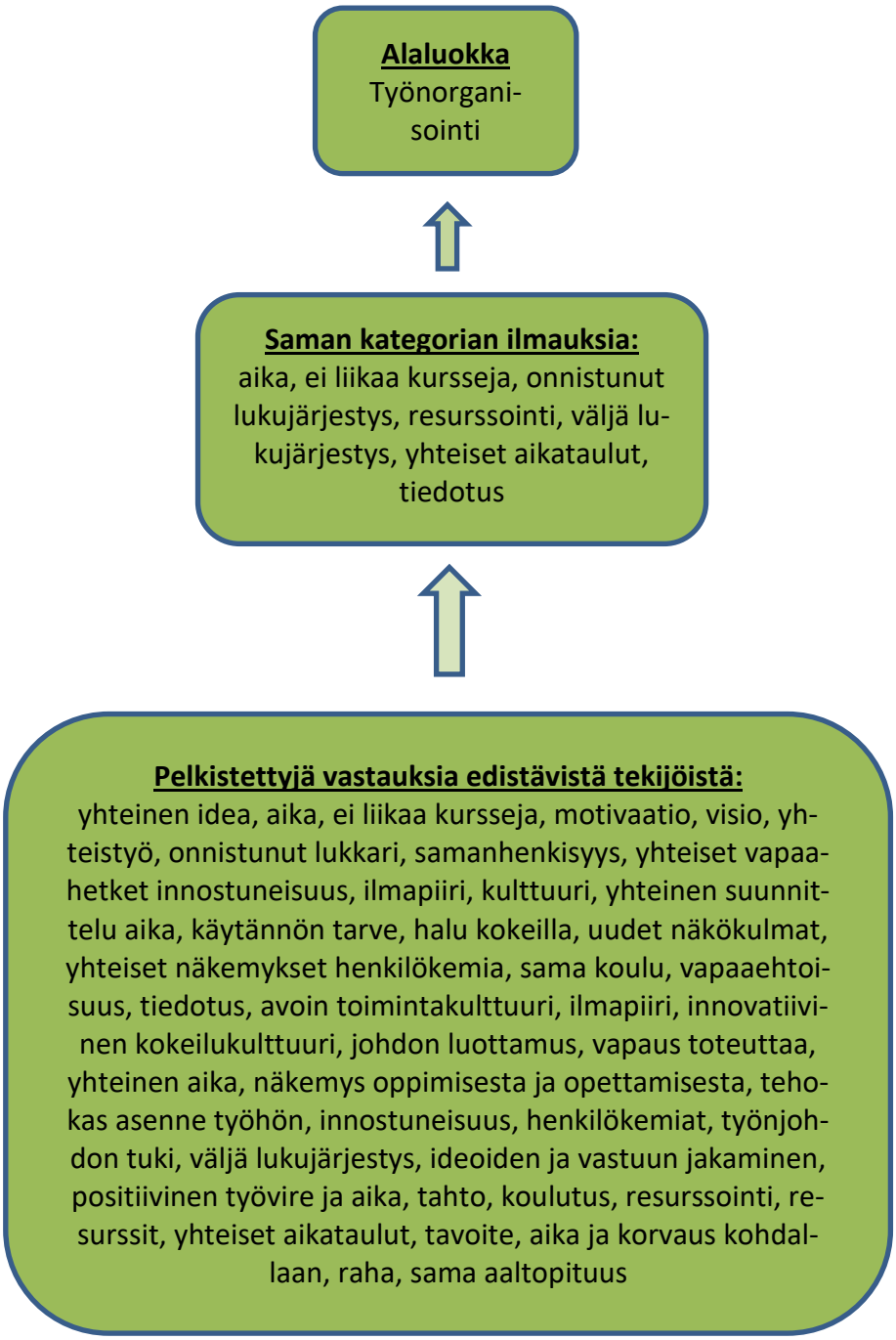

Kuva 2. Edistävien tekijöiden yhdistäminen

Seuraavaksi yhdisteltiin avainsanojen alle muodostuneita kategorioita ja etsittiin samankaltaisuuksia. Yhdistetyistä ja samankaltaisista kategorioista muodostettiin alaluokkia. Näistä alaluokista muodostuivat yläluokat, joita löytyi 4 kappaletta. Yläluokat nimettiin sosiaalisiksi-

psyykkisiksi- fyysisiksi mahdollistajiksi sekä resursseiksi. Aineistoa käsitellessä huomattiin, että estävät tekijät olivat edistävien tekijöiden vastakohtia. Tämän vuoksi päädyttiin ratkaisuun, jossa estävät tekijät käsiteltiin tulokset osiossa sisällyttäen yläluokkiin, eikä tässä vaiheessa enää eritelty muulla tavalla.

Analyysia tehdessä oli koko ajan peilattu tutkimuskysymyksiin ja pyritty löytämään aineistosta se tieto, joka pystyi tutkimuskysymyksiin vastaamaan. Tutkimuskysymykset olivat: Millä tavoin yhteisopettajuus tulee muuttamaan työskentelytapoja? Millaiset asiat edistävät yhteisopettajuutta sekä Millaiset asiat estävät yhteisopettajuutta? Estävät ja edistävät tekijät näkyivät vahvasti tuloksissa ja näihin vastaukset löytyivät selkeästi aineistosta. Työskentelytapojen muuttumiseen ei saatu aineistosta suoria vastauksia, jonka vuoksi ne evät myöskään näkyneet yläluokissa, vaan työskentelytapojen muutokset on sisällytetty muihin luokkiin ja se käsitellään näiden yhteydessä tulokset kappaleessa.

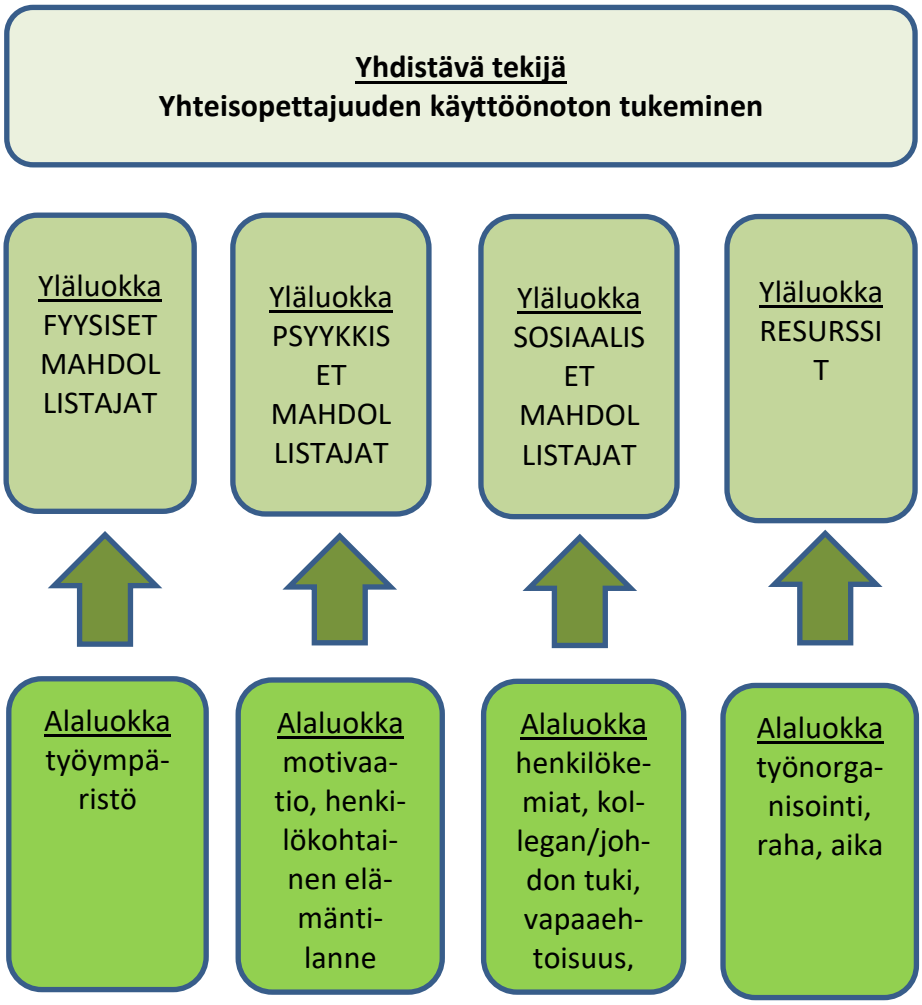

Kuva 3. Alaluokat, yläluokat sekä yhdistävä tekijä.

5 TULOKSET

Tässä kappaleessa esitellään tulokset pääluokkien mukaan, joita ovat fyysiset mahdollistajat, psyykkiset mahdollistajat, sosiaaliset mahdollistajat, sekä resurssit. Tuloksissa esitellään pääluokkien avulla yhteisopettajuutta edistäviä sekä estäviä tekijöitä.

Aluksi avattiin taustakysymykset, jotka ovat esitetty kvantitatiivisessa muodossa. Tämän jälkeen käytiin läpi avoimet kysymykset.

5.1 Taustakysymykset

Taustakysymykset koostuivat 5 kysymyksestä, jotka koskivat vastaajien sukupuolta, ikää, missä koulussa opettaa ja kuinka monta vuotta on opettanut kyseisessä koulussa sekä kuinka monta vuotta on kaiken kaikkiaan työkokemusta.

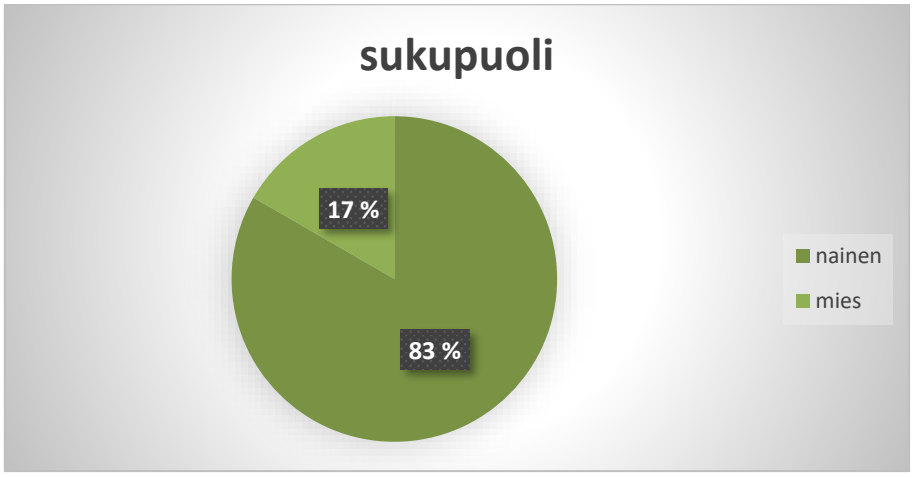

Kuva 4. Sukupuoli

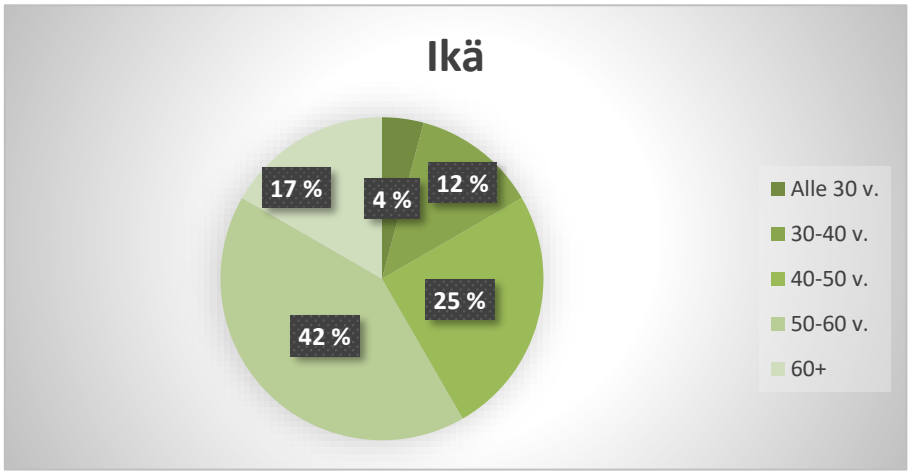

Kuva 5. Ikä

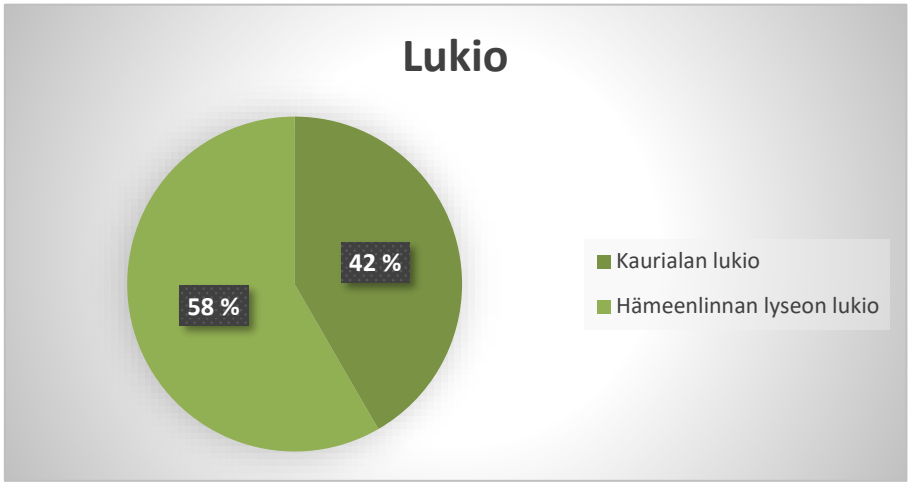

Kuva 6. Lukio

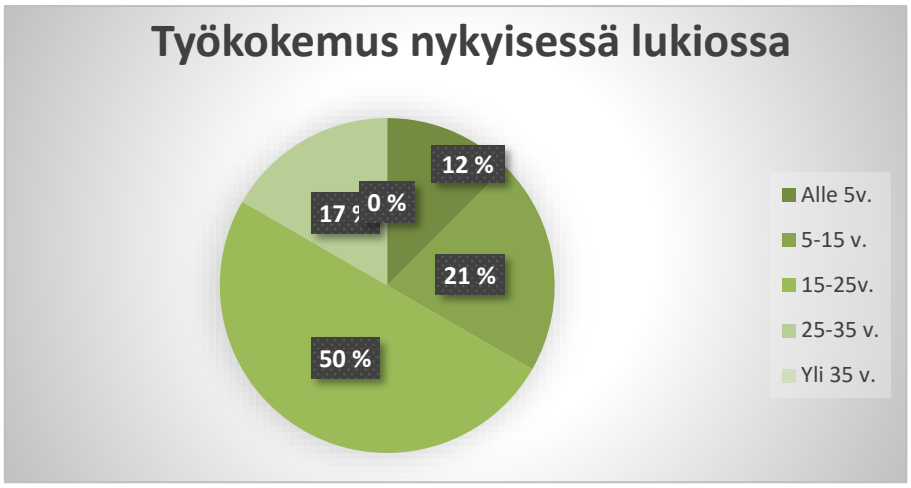

Kuva 7. Työkokemus

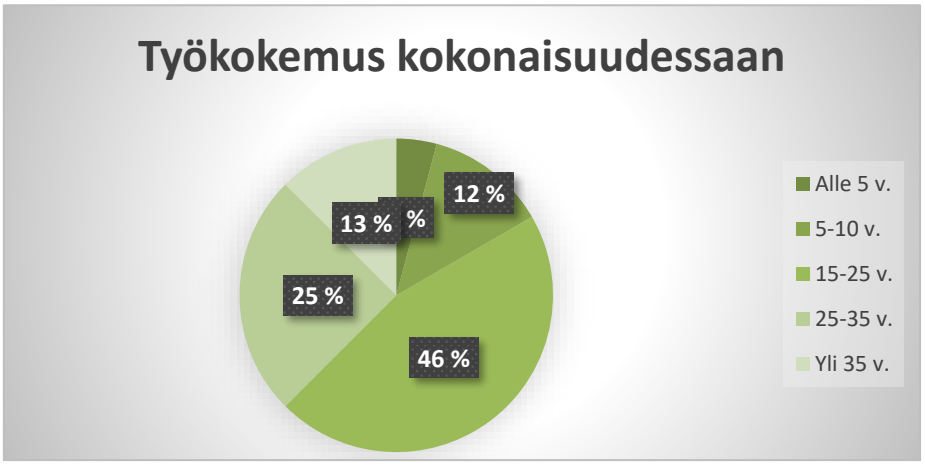

Kuva 8. Työkokemus kokonaisuudessaan

Taustakysymyksistä voitiin havaita, että suurin osa vastaajista oli naisia. Ikä jakautui kaikkiin osioihin, mutta 50-60 vuotiaita oli lähes puolet vastanneista. Lisäksi Hämeenlinnan Lyseon lukion opettajat olivat vastanneet hieman enemmän kyselyyn kuin Kaurialan Lukion opettajat. Työskentelyaika nykyisessä lukiossa jakaantui myös lähes kaikkiin osioihin, puolet vastanneista olivat työskennelleet nykyisessä koulussa 15-25 vuotta, mutta yksikään vastaajista ei ollut työskennellyt yli 35 vuotta nykyisessä koulussa. Työkokemus vuosina jakaantui kaikkiin osioihin, lähes puolien vastaajien työkokemus oli 15-25 vuotta.

Taustakysymyksien vastauksista havaittiin, ettei iällä, sukupuolella, työkokemuksella eikä koululla ollut merkittäviä vaikutuksia siihen, miten opettajat vastasivat kysymyksiin. Taustakysymyksien vastauksilla ei ollut suurta merkitystä työn kannalta, jonka vuoksi näitä ei enää myöhemmässä vaiheessa vertailtu avoimien kysymysten kanssa.

5.2 Fyysiset mahdollistajat

Kyselylomakkeiden vastauksissa ilmeni melko samankaltaisia asioita koskien yhteisopettajuuden fyysisiä mahdollistajia. Fyysisiksi mahdollistajiksi luettiin kaikki koulun fyysiseen työympäristöön liittyvät asiat. Tähän yläluokkaan sisältyivät seuraavat alaluokat: tilat, kalusteet, tekniikka sekä puhdassisäilma. Fyysisiä mahdollistajia selvitettäessä ilmeni, että tiedon- sekä koulutuksenpuute näkyivät kaikissa alaluokissa.

Kyselylomakkeessa kysyttiin kokeiluluokkien käyttökokemuksista. Aineistosta ilmeni, että kokeiluluokkia oltiin käytetty vähän. Syitä luokkien käyttämättömyyteen olivat: tiedon puute, muutosvastarinta sekä sisäilmaongelmat. Opettajat, jotka olivat käyttäneet kokeiluluokkia,

olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä tilojen toimivuuteen yhteisopettajuuden näkökulmasta. Tilat koettiin helposti muunneltavina ja sopivina yhteisopettajuuden mahdollistamiseen ryhmäkokojen ollessa sopivia. Aineistosta ilmeni, että yhteisopettajuuden mahdollistamisen kannalta tilojen tulisi olla muunneltavia ja ryhmäkokoihin nähden sopivan tilavia. Etenkin tilojen muunneltavuus ja väljyys kuten istumajärjestysten helppo muuttaminen koettiin helpottavana tekijänä yhteisopettamisen kannalta. Uudenaikaiset tilat antoivat mahdollisuuden tutustua erilaisiin oppimisympäristöihin sekä mahdollisuuden murtaa omia epäluuloja. Haasteellisena koettiin liian suuret ryhmäkoot sekä yksilöllisen työskentelyn hankaluus ja melu uudenaikaisissa tiloissa.

> Se on kollegoiden omassa käytössä. Kokeiluluokka ei myöskään ole mitenkään ”ihmeellinen”. Eli ei juuri motivaatiota järjestää siellä opetusta.

Samoin kuin tilojen käytössä, niin myös uusien kalusteiden hyödyntämisessä oli vajavuutta sekä tiedonkulun ongelmia. Useampi opettaja mainitsi vastauksissa, että ei ollut mahdollisuutta kokeilla uusia tiloja sekä kalusteita. Aineiston tuloksista havaittiin, että kalusteiden monipuolisuus ja muunneltavuus sekä ryhmä- että yksilötyöskentelyssä oli tärkeää. Etenkin mahdollisuus vaihteleviin työasentoihin koettiin positiivisena mahdollistajana.

> Opettaja siellä missä oppilaatkin, opettajapöytä ei enää rakenna ja jäsennä tilaa opettajan ja oppilaiden tiloiksi. Tila on yhteinen.

Kalusteiden fyysinen koko ja muoto nähtiin haasteellisena tiloihin nähden, koska nämä eivät mahdollistaneet riittävää liikkumatilaa. Kalusteiden pyöreä muoto koettiin hankalana, sillä osan opiskelijoista oli vaikea seurata opetusta selkä opettajaa kohden ja opetus tapahtui ryhmissä ilman mahdollisuutta yksin työskentelyyn. Lisäksi pyöreät pöydät koettiin rauhattomuudelle altistavana tekijänä ja niiden koettiin olevan epäsopivat tietokonetyöskentelyyn.

> Suuren ryhmän sijoittaminen sinne -> työrauhaongelmia, pyöreät pöydät eivät suosi opetustuokioita.

Tekniikan suhteen aineistosta havaittiin ristiriitaisia tuloksia. Osa oli selvästi sitä mieltä, että uusi teknologia oli hyvää ja toimivaa ja toisaalta moni vastasi tekniikan olevan haastava käyttöistä sekä vanhanaikaista. Iso ja tarkka opetusnäyttö sekä hyvä äänentoisto koettiin yhteisopettajuutta helpottavana tekijänä.

> Innovatiivinen ympäristö ja uudempi teknologia.

Osalle vastaajista huono sisäilma kokeiluluokissa esti luokkien käytön, sillä heidät oli sijoitettu opettamaan vain tiettyihin tiloihin sisäilmaongelmien vuoksi. Useampi vastanneista toivoi, että uudenaikaiset kokeiluluokat olisivat varustettu hyvällä ja puhtaalla sisäilmalla.

> Sisäilmaongelman vuoksi en pysty työskentelemään tilassa. Hölmöä tehdä kokeiluluokka sisäilmaongelmaiseen tilaan.

5.3 Psyykkiset mahdollistajat

Yhteisopettajuuden psyykkisiksi mahdollistajiksi kerättiin asioita, jotka liittyvät opettajien henkilökohtaisiin psyykkisiin tarpeisiin. Psyykkisiksi mahdollistajiksi yläluokkaan kuuluivat alaluokat motivaatio ja henkilökohtainen elämäntilanne.

Motivaation koettiin olevan tärkeä mahdollistaja yhteisopettajuuden toteutumiselle. Lähes jokaisessa vastatussa kyselylomakkeessa oli ihmisen oma motivaatio lähtökohtana onnistuneelle yhteisopettajuudelle. Aineistossa motivaatio näkyi usean eri kysymyksen kodalla vastauksissa sekä motivaation alle kuuluvia asiakokonaisuuksia löytyi runsaasti. Motivaatio perustui opettajien omaan vapaaehtoisuuteen toteuttaa yhteisopettajutta sekä kokeilla uusia toimintatapoja. Motivaation taustalla oli selvästi opettajien oma halu ja tahtotila kehittää omaa opettajuuttaan sekä murtaa vanhoja käytänteitä. Osassa vastauksista tuli esille, että kaikilla ei ollut halua kehittää, vaan olivat tyytyväisiä perinteiseen opetusmalliin. Motivaatiota lisääviksi asioiksi koettiin yhteinen visio, uudet näkökulmat, vapaus toteuttaa sekä innostuneisuus.

> Toivon yhteisopettajuutta osaksi työnkuvaani. Se kehittää ja uudistaa omia työskentelytapoja.

> Toivon pääseväni jossain vaiheessa kokeilemaan yhteisopettajuutta, sillä siinä oppii varmasti paljon hyödyllistä ja saa kehittää myös omaa opettajuutta.

Muutosvastarinta esti yhteisopettajuutta. Moni koki perinteisen opetuksen hyvänä, eikä näin ollen ollut halukas muuttamaan omia opetusmenetelmiään ja toimintatapojaan. Ennakkoluulot, epävarmuus, yhteisopettajuuden tuoma kuormittavuus ja ylioppilas tutkinnon vaatimukset laskivat opettajien halua toteuttaa yhteisopettajuutta. Opettajien vastauksista havaittiin, että yhteisopettajuuden mahdollistaminen vaatii omaa halua eikä pakotettua osallistumista ja suunnittelua. Johdon tuki ja osallistumisen koettiin lieventävän muutosvastarintaa ja ennakkoluuloja.

> Motivaation puute, ylhäältä annettu määräys.

Opettajat toivat vastauksissaan ilmi, että henkilökohtaisella elämäntilanteella oli suuri merkitys psyykkisiin voimavaroihin ja sitä kautta haluun ja mahdollisuuksiin ottaa vastaan uutta tieota ja hyödyntää tätä. Liian kiireinen ja kuorimittava elämäntilanne koettiin muutoksia jarruttavana tekijänä. Opettajat toivat ilmi, että työssäjaksaminen heikentyi henkilökohtaisen elämän ollessa epätasapainossa, motivaatio kehittämiseen laski.

5.4 Sosiaaliset mahdollistajat

Sosiaalisiksi mahdollistajiksi valittiin asioita, jotka liittyivät opettajien sosiaalisiin tarpeisiin työelämässä. Sosiaalisiin mahdollistajiin kuuluivat alaluokat henkilökemiat sekä kollegan ja johdon tuki. Suurimmassa osassa vastauksista esiintyivät samat sosiaaliset teemat läpi kysymysten.

Henkilökemia koettiin yhdeksi tärkeimmäksi sosiaaliseksi mahdollistajaksi. Opettajat kokivat, että sujuva henkilökemia kollegoiden kesken sujuvoitti yhteisopettajuutta eli suunnittelua, toteutusta, aikataulutusta sekä arviointia. Henkilökemiaan liittyivät vahvasti teemat, joissa esiintyivät vapaaehtoisuus valita työpari, yhteiset näkemykset oppimisesta ja opettamisesta sekä asenne työtä kohtaan. Hyvä henki, yhteiset kiinnostuksen kohteet ja samanhenkisyys koettiin myös yhteisopettajuutta edistävinä tekijöinä. Opetusfilosofia ja yhteistyöllä tehdyt opetusta ohjaavat kriteerit vaikuttivat positiivisesti onnistuneeseen yhteisopettajuuden toteuttamiseen.

> Henkilökemioiden yhteensopivuus; työnjohdon (=rehtorin tuki, ja että suosii tätä vaihtoehtoa), jossain jaksossa väljempi lukujärjestys.

Yhteisopettajuuden sujuminen vaati työpareilta keskinäistä luottamusta onnistuakseen. Epäluottamus tuli esiin yhteisopettajuutta koskevissa kysymyksissä, epäluottamus lisäsi muutosvastarintaa. Epäluottamusta lisäsivät eri intressit, kohtaamisen puute, ylhäältä annetut yksipuoliset määräykset sekä kuvitelmat siitä, että uutta luodaan vanhoilla resursseilla.

Kollegan ja johdon tuki koettiin tärkeäksi muutoksen keskellä. Epävarmuus omasta osaamisesta ilmeni opettajien vastauksissa ja epävarmuutta lieventävänä tekijänä koettiin johdolta tai kollegalta saatu tuki muutoksen keskellä. Johdolta saatu luottamus sekä vapaus toteuttaa innovatiivisia kokeiluja lisäsi motivaatiota kehittyä omassa työssään sekä uskallusta kokeilla uutta. Lisäksi kollegan palaute tehdystä työstä palkitsi ja motivoi jatkamaan kokeilua. Kollegoilta koettiin saatavan ideoita sekä uutta perspektiiviä omaan työhön. Puutteellinen tuki sekä

yhteisopettajuuteen pakottaminen työnantajan puolelta lisäsivät muutosvastarintaa.

> Hyvä ja rento ilmapiiri. Innovatiivinen kokeilukulttuuriin kannustaminen. Johdon antama luottamus työn kehittämiseen. Vapaus toteuttaa ideoita.

5.5 Resurssit

Lähes kaikissa kyselylomakkeen vastauksissa yhteisopettajuutta edistävinä sekä estävinä asioina tuotiin esiin resurssit. Resurssit oli jaoteltu seuraavanlaisiin alaluokkiin: Työnorganisointiin, rahaan ja aikaan.

Yhteisopettajuuden tulevaisuus nähtiin työskentelymenetelmien monipuolistumisena ja ryhmätyöskentelyn lisääntymisenä. Aineosaamisen käyttäminen ristiin nähtiin yhteisopettajuuden kannalta toimivana työskentelytapana, jonka avulla työmäärän jakaminen kollegoiden kesken olisi mahdollista ja samalla rahallisten resurssien käyttäminen lisäisi motivaatiota, kun tehdystä työstä maksettaisiin riittävä korvaus. Isojen projektien toteutus olisi helpompaa useamman kollegan toimesta.

> Kun tekeminen on suunniteltu hyvin ja siihen on varattu oikea aika ja resurssit, onnistuu myös yhteinen arviointi.

Raha esiintyi yhteisopettajuutta koskevissa kysymyksissä. Riittävä korvaus tehdystä työstä koettiin lisäävän motivaatiota toteuttaa yhteisopettajuutta. Vastauksista ilmeni, että opettajat eivät olleet tyytyväisiä yhteisopettajuudesta maksettavaan korvaukseen. Opettajat kokivat, että työmäärä lisääntyi, mutta korvaus tehdystä työstä oli pienempi kuin perinteisestä kurssista. Yhteisopettajuuskursseilla yhden kurssin palkka jaettiin opettajien kesken. Tämä laskenut motivaatiota yhteisopettajuuteen.

> Lähtökohtaisesti pitäisi huomioida, että yhteisopettajuudesta suunniteltava kurssi on työläämpi kuin yksin suunniteltava ja se pitäisi sen vuoksi resursoida paremmin. Yhteisopettajuutta ei ole se, että annetaan yksi kurssi kolmelle opettajalle suunniteltavaksi ja toteutettavaksi, ja yhden kurssin palkka jaetaan kolmen opettajan kesken. Tämä käytäntö ei todellakaan motivoi eikä innosta työlääseen, vaikka toki muuten antoisaan yhteisopettajuuteen.

Heikot resurssit mainittiin jokaisessa kyselylomakkeessa yhteisopettajuutta estävänä tekijänä. Aikaa koettiin olevan liian vähän työmäärään eli suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin nähden. Lukujärjestystekniset seikat sekä työskentelytilojen toimimattomuus nähtiin yhteisopettajuutta estävinä asioina. Lukujärjestystekniset asiat koskivat liian

täyteen suunniteltua kokonaisuutta, jossa aikaa yhteisopettajuudelle ei oltu huomioitu. Lisäksi raha oli yksi mainittavimmista asioista, joka esti yhteisopettajuuden toteuttamista. Opettajat toivat esiin, että haluavat yhteisopettajuudesta saman rahallisen korvauksen kuin perinteisestä kurssista.

Yhteisopettajuus edellytti sujuvaa työnorganisointia sekä joustavuutta molemmilta osapuolilta. Aineistosta ilmeni, että väljä lukujärjestys sekä ajoissa aloitettu lukuvuosisuunnittelu olivat yhteisopettajuutta edistävät asiat. Aikainen suunnittelu sekä väljä lukujärjestys mahdollisti sen, että opettajat pystyivät sopimaan yhteisiä suunnittelu ja arviointi tapaamisia sekä pystyivät yhteisopettajuuteen liittyvät asiat kouluajan puitteissa. Liian tiukka kurssiaikataulu, huonosti suunniteltu lukujärjestys sekä kiire toivat haasteita yhteisopettajuuden toteuttamiselle. Lisäksi vastauksissa tuotiin esiin, että opettajat toivovat kehittämistilaisuuksia työajan puitteissa.

> Raha ja käytettävissä oleva aika: täytyy olla aikaa suunnitella ja arvioida yhdessä ja se työ ei saa tapahtua omalla ajalla.

Aikaan liittyvät asiat tulivat esille lähes kaikissa vastauksissa. Opettajat toivoivat vastauksissa enemmän aikaa suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. Yhteisopettajuuteen koettiin tarvittavan enemmän aikaa kuin perinteiseen opetusmalliin sen työteliäisyyden vuoksi. Vastauksista tuli esiin, että liiallinen kiire sekä liian suuri työmäärä kuormittivat lähes jokaista kyselyyn vastannutta opettajaa, eivätkä he tämän vuoksi olleet halukkaita muutokseen tai kehittämään omaa osaamistaan. Työntekijät kokivat, että johdolla oli väärä kuvitelma ajankäytöstä ja siihen liittyvistä vaatimuksista. Nykyisellä ajankäytöllä ei yhteisopettajuutta koettu toimivana työmenetelmänä uusiutuvien opetussuunnitelmavaatimusten keskellä.

> Kuvitelma, että uutta luodaan vanhoilla resursseilla ilman lisäpanostusta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Aikaisempien tutkimusten perusteella ja opinnäytetyön vastauksista kerätyn aineiston mukaan yhteisopettajuus tuo mukanaan haasteita, mutta oikeanlaisilla resursseilla sekä motivaatiolla opetustyön kehittämiseen voidaan saada uusia näkökulmia sekä uutta osaamista opetustyöhön.

Yhteisopettajuus on laaja-alaista toimintaa, jonka toteuttamiseen vaikuttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä riittävät resurssit.

Yhteisopettajuuden onnistumisen taustalla vaikuttavat johdon tuki, vapaaehtoisuus, motivaatio, resurssit, vapaus valita, henkilökemiat sekä yhteinen arvo-pohja, tavoitteet ja päämäärä. Onnistunut yhteisopettajuus lisäsi työhyvinvointia, työssäjaksamista ja ammatillista kasvua.

Malli – 10 askelta yhteisopettajuuteen luotiin opettajille tehdyn kyselylomake tutkimuksen perusteella kerätystä aineistoista sekä aikaisempien tutkimusten aineistoista. Malli tukee yhteisopettajuuden käyttöönottoa lukiossa ja sen luomisessa on ollut mukana molempien lukioiden opettajat. Vaikka mallia ei otettaisikaan sellaisenaan käyttöön, antoi se arvokasta tietoa koulujen rehtoreille yhteisopettajuuden edistävistä sekä estävistä tekijöistä. Lisäksi mallin avulla saatiin esiin opettajien kokemuksia ja näkemyksiä yhteisopettajuudesta ja sen tuomista haasteista.

6.1 Yhteisopettajuuden käyttöönoton tukeminen

Teoreettisessa viitekehyksessä ilmeni hyvin samankaltaisia asioita kuin kyselylomakkeiden vastauksissakin. Molemmissa havaittiin, että yhteisopettajuus toi mukanaan haasteita, mutta oikeanlaisilla resursseilla sekä motivaatiolla opetustyön kehittämiseen saatiin yhteisopettajuudella uusia näkökulmia ja uudenlaista osaamista opetustyöhön. Yhteisopettajuus koettiin pääsääntöisesti positiivisena ja arveltiin lisääntyvän tulevaisuudessa. Yhteisopettajuuden koettiin lisäävän yhteisöllisyyttä ja kollegiaalisuus vahvistui. Ulvelinin (2015) sekä Kaipian (2015) tutkimuksien tuloksissa oli esimerkiksi tuotu esiin, että yhteisopettajuuteen siirtymistä pidettiin positiivisena asiana. Yhteisopettajuuden koettiin kehittävän ammatillista osaamista sekä lisäävän työssäjaksamista. Johdon tuki sekä vapaaehtoisuus tulivat teoreettisessa viitekehyksessä sekä aineistossa vahvasti esille. Negatiivisina asioina olivat muutosvastarinta sekä liian vähäiset resurssit, erityisesti kiire. Nämä asiat tulivat esille sekä teoreettisen viitekehyksen tutkimuksissa että kyselylomakkeen vastauksissa.

Työn aineiston vastauksista tuli esiin samoja teemoja kuin Mannisen pro-gardu tutkielmassa (2013), jossa samanaikaisopettajuus koettiin oppimismahdollisuutena ja se lisäsi vertaispalautteen antamista. Opetuskäytänne koettiin pääsääntöisesti toimivaksi, mutta myös ongelmia esiintyi. Etenkin uusien ja vanhojen toimintatapojen yhdistämisen haasteellisuus näkyi molemmissa vastauksissa. Lisäksi molemmissa tutkimuksissa tuotiin esiin, että muutoksien läpikäymiseen tarvitaan riittävästi aikaa, jotta asiat pystytään omaksumaan sekä soveltamaan käytäntöön. Niin kuin meidän työssämme niin myös Mannisen pro-gradussa todettiin, että muutokseen kannattaa ryhtyä vain vapaaehtoisuuden kautta. Yhteisopettajuuden koettiin lisäävän voimavaroja kehittämiseen. Mannisen pro-gradussa sekä opinnäytetyön tuloksissa

kävi ilmi, että opettajat uskovat yhteisopettajuuden yleistyvän tulevaisuudessa positiivisten kokemusten myötä.

Opinnäytetyön tuloksissa näkyi selvästi henkilökemioiden sekä luottamuksen merkitys yhteisopettajuuden toteutuksessa. Tuloksissa kuten Rautaheimon (2004) tutkimuksessa todettiin, että yhteistyö toisen luokan opettajan kanssa ei aina sovi kaikille. Lisäksi yhteistyö koettiin joissain tapauksissa liian haastavaksi. Yhteisopettajuuden onnistumisen taustalla vaikuttivat halu toimia yhdessä ja oman osaamisensa jakaminen. Teoreettisen viitekehyksen aineiston sekä opinnäytetyön tuloksien perusteella yhteisopettajuuden sujuvuuteen vaikuttivat vapaaehtoisuus, aika, motivaatio, johdon tuki sekä henkilökemiat.

Takalan ja Vartiaisen (2014), Virtasen (2015) sekä Mäen (2015) tutkielmissa esiintyi samankaltaisia havaintoja kuin opinnäytetyön tuloksissa. Yhteisten ja samankaltaisten tavoitteiden, arvojen sekä päämäärien asettaminen nähtiin tärkeäksi ja yhteistyön edellytyksenä pidettiin luottamusta ja työparien muodostamisen vapaaehtoisuutta. Lisäksi Mäen (2015) tuloksissa yhteisopettajuuden todettiin lisäävän työssäjaksamista sekä työhyvinvointia ja Takalan ja Vartiaisen (2014) tutkielmassa nähtiin yhteisopettajuuden työmäärän helpottuvan yhteistyön edetessä ja ajan kuluessa.

Tässä opinnäytetyössä näkyi vielä selkeästi se, että yhteisopettajuuden myötä työmäärän koettiin lisääntyvän eikä yhteisopettajuudella oltu nähty vaikutuksia työhyvinvoinnin lisääntymiseen. Tämä mahdollisesti johtui siitä, että yhteisopettajuus Hämeenlinnan lukioissa on vielä varsin uusi opetuskäytänne, jonka vuoksi tavat eivät olleet vielä juurtuneet käytäntöön ja näin ollen opettajilla kului vielä runsaasti aikaa uuden opetteluun, joka kulutti normaalia enemmän voimavaroja. Ajatuksena olikin, että ajan kuluessa ja uusien käytänteiden juurtuessa arjeksi myös Hämeenlinnan lukioissa yhteisopettajuus koetaan kevyempänä ja sujuvampana opetusmenetelmänä.

Teoreettisen viitekehyksen opetusmenetelmiin liittyvissä artikkeleissa ja tutkimuksissa arveltiin yhteisopettajuuden muuttavan paljon opetuskäytänteitä. Teoreettisen viitekehyksen aineistossa tuotiin esiin, että opettajat tarvitsevat lisäkoulutusta, sillä muutokset vaativat laajaalaista osaamista muustakin kuin vain opetettavasta aineesta. Etenkin Mcleskeyn ja Waldronin (2010) tutkimuksessa tuotiin esiin, että uudistuksien myötä opettajien ammatinharjoittaminen vaati kehittämistä ja vahvaa johtamista. Opetusmenetelmissä korostuivat yhteisöllisyys, oppijalähtöisyys, sähköisten oppimisvälineiden lisääntyminen sekä avoimet oppimisympäristöt. Opinnäytetyön kyselylomakkeen vastauksista ei saatu selkeitä vastauksia opetusmenetelmien muuttumiseen eivätkä opettajat kokeneet yhteisopettajuuden muuttavan toimintatapoja merkittävästi. Yhteisopettajuuden koettiin lisääntyvän ja tätä kautta työmäärän oletettiin myös lisääntyvän, mutta itse opetusmenetelmien

muuttumiseen ei saatu selviä vastauksia tai sitten vastauksissa mainittiin, etteivät muutu mitenkään. Tämän arvellaan johtuvan siitä, että osa opettajista oli jo jonkin aikaa käyttänyt avoimia oppimisympäristöjä sekä toteuttanut yhteisopettajuutta, jonka vuoksi muutoksia ei koettu enää kovin suurina ja uusina. Toisaalta ne, jotka eniten yhteisopettajuutta vastustivat, eivät nähneet yhteisopettajuutta niin merkityksellisenä ja mahdollisena, että haluaisivat toteuttaa sitä.

Junttilan (2015) Pro-gradu tutkimuksessa esiintyi samankaltaisia tuloksia liittyen tuleviin muutoksiin kuin opinnäytetyön tuloksissa. Kielteisinä muutoksina esiintyivät työmäärän lisääntyminen ja työajan riittämättömyys, omat vaikutusmahdollisuudet sekä monisuorittaminen. Junttilan tutkimuksessa opettajat kokivat jäävänsä yksin muutosten keskellä samoin kuin meidän opinnäytetyössä opettajat toivat esiin, että johdon tuki oli riittämätöntä muutoksien keskellä. Samankaltaisia positiivisia näkemyksiä Junttilan tutkimuksen kanssa olivat uusien opetusmenetelmien kokeileminen sekä avoimien oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Lisäksi teoreettisen viitekehyksen aineistoista ilmeni, että opettajan auktoriteetti muuttui yhteistoiminnallisemmaksi sekä opetustapa opiskelijalähtöisemmäksi. Opinnäytetyön vastauksissa ei ilmennyt ajatuksia opettajan roolin muuttumisesta. Tämä saattoi johtua siitä, että yhteisopettajuutta vasta kokeiltiin kouluissa, opettajien roolin muutokset olivat murroksessa ja uudet toimintatavat eivät olleet juurtuneet käytäntöön.

Yhteisopettajuutta koskevissa aiemmissa tutkimuksissa ilmeni samanlaisia tuloksia kuin opinnäytetyön vastauksissa. Eri opettajien vastauksissa ei ollut eroavaisuuksia koskien yhteisopettajuuden positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia, kuten ei opinnäytetyönkään vastauksissa havaittu eroja vastauksien välillä. Yhteiskunnalliset muutokset vaativat koulujärjestelmää uusiutumaan, ja sen myötä yhteisopettajuus ja yhdessä tekeminen lisääntyivät.

Aiemmissa tutkimuksissa yhteisopettajuuden onnistumisen taustalla vaikuttivat samat asiat kuin opinnäytetyön vastauksissakin. Näitä olivat hyvät vuorovaikutustaidot, halu toimia yhdessä, riittävät resurssit, prosessia tukeva johtaja, vapaaehtoisuus sekä hyvä työyhteisö. Lisäksi samoin kuin meidän työn vastauksissa niin Häivälän (2009) tutkimuksesta havaittiin, että tärkeintä muutoksissa oli kiinnittää huomiota opettajan omiin näkemyksiin ja kokemuksiin. Opettajien näkemyksien huomioonottaminen lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä antoi mahdollisuuden vaikuttaa asioihin. Haasteelliseksi yhteisopettajuuden toteuttamisen teki luottamuspula, yksin tekemisen perinne, heikot vuorovaikutustaidot, toisen työnkuvan tuntemattomuus, yhteistyön suunnittelemattomuus, tasapainoilu uuden ja vanhan välillä sekä lisääntynyt kiire ja ajanpuute. Opinnäytetyössä yhteisopettajuuden haasteena näkyivät eniten muutosvastarinta sekä resurssien tuomat ongelmat, joita olivat yhteistyön suunnittelemattomuus, kiire, ajanpuute.

6.2 10 askelta yhteisopettajuuteen

10 askelta yhteisopettajuuteen - mallin tavoitteena oli edistää onnistuneen yhteisopettajuuden muodostumista Hämeenlinnan Lyseon lukiossa sekä Kaurialan lukiossa. Malli luotiin käyttämällä kyselylomakkeen avulla kerättyjä vastauksia sekä aikaisempien tutkimusten aineistoja. Malli tukee yhteisopettajuuden käyttöönottoa lukiossa ja sen luomisessa on ollut mukana molempien lukioiden opettajat. Tavoitteena oli saada aikaan malli, jossa opettajien ääni saatiin kuuluviin ja johon opettajien olisi helppo sitoutua.

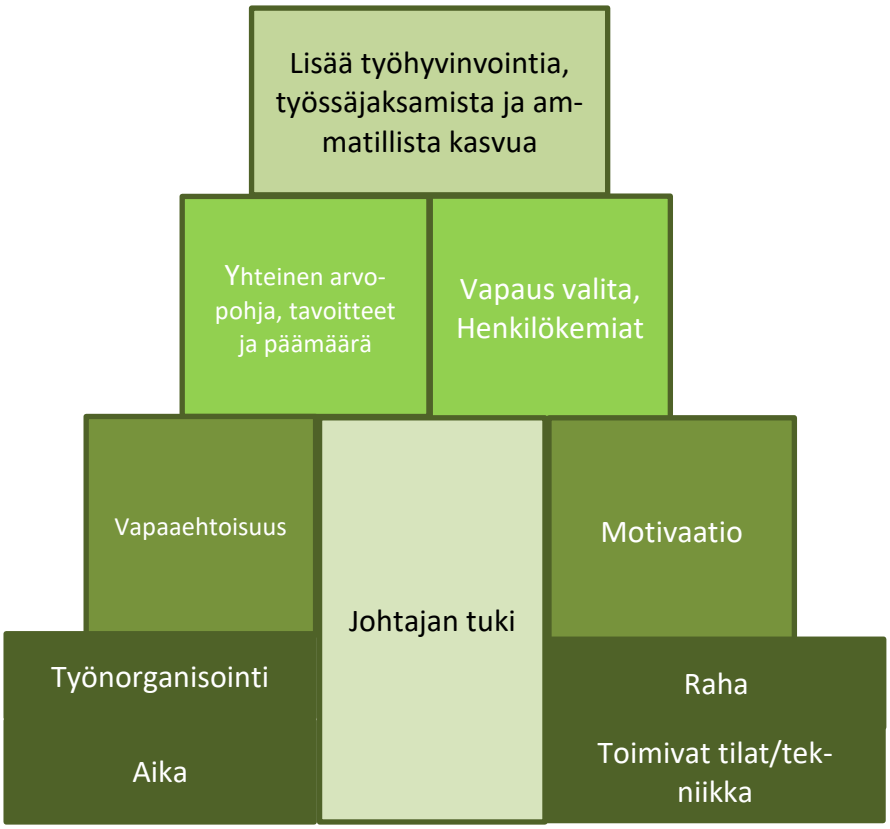

Kuva 9. 10 askelta yhteisopettajuuteen.

Johtajan tuki yhteisopettajuuden toimivuuden kannalta oli merkittävä ja on siksi sijoitettu mallin keskelle kuvaamaan sen tärkeyttä. Tämä havaittiin sekä aikaisempien tutkimusten aineistoista sekä tämän opinnäytetyön aineistosta. Johdon tuki mahdollistaa mallin muiden asioiden toteutumisen, ilman johtajan tukea ei muutoksia voida toteuttaa asianmukaisesti. Johtajan tuen riittämättömyys tuli esille aineistoissa ja tämän koettiin estävän yhteisopettajuuden toteutumista. Lisäksi aineistoissa tuotiin esiin, etteivät kaikki opettajat olleet saaneet johtajilta tietoa mahdollisuudesta kokeilla yhteisopettajuutta ja tämän

vuoksi eivät olleet kokeilleet yhteisopettajuuden toteuttamista. Opettajat kokivat, että olisivat kaivanneet tukea sekä ohjeistuksia johdolta muutoksien keskellä. Kehittämismyönteinen, innostunut ja läsnä oleva johtaja edisti yhteisopettajuuden toteuttamista ja vähensi muutosvastarintaa.

Resurssit eli raha, aika ja työnorganisointi olivat sujuvan yhteisopettajuuden taustavaikuttajat. Opettajien vastauksissa sekä aikaisemmissa tutkimuksissa tuotiin esiin, että yhteisopettajuuden toteuttaminen vaati oikeanlaiset resurssit. Tuloksista ilmeni, että yhteisopettajuutta toteutettaessa kurssista saatava palkka jaettiin kurssia opettavien opettajien kesken. Tämä koettiin vääryytenä, sillä yhteisopettajuuden todettiin tuovan lisätyötä eli riittävä rahallinen korvaus yhteisopettajuudesta olisi suotavaa. Aikaa tarvittiin yhteisopettajuuden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Opettajat eivät olleet halukkaita yhteisopettajuuteen lisääntyneen kiireen ja siitä aiheutuvan kuormituksen vuoksi. Nykyisellä ajankäytöllä ei yhteisopettajuutta koettu toimivana työmenetelmänä uusiutuvien opetussuunnitelmavaatimusten keskellä. Lisäksi työnorganisointi koettiin merkitsevänä vaikuttajana. Aineistoista havaittiin, että ajoissa aloitettu lukuvuosisuunnittelu sekä väljä lukujärjestys olivat yhteisopettajuutta edistävät asiat. Nämä mahdollistivat sen, että opettajat pystyivät sopimaan yhteisiä suunnitteluja arviointitapaamisia sekä pystyivät hoitamaan yhteisopettajuuteen liittyvät asiat kouluajan puitteissa. Kiire, liian tiukka kurssiaikataulu sekä huonosti suunniteltu lukujärjestys olivat yhteisopettajuutta estäviä asioita.

Toimivat tilat ja tekniikka olivat yhteisopettajuuden toteutumisen kannalta oleelliset asiat. Yhteisopettajuutta toteutettaessa ryhmäkoot suurenivat, jolloin myös melutaso kohosi. Jotta yhteisopettajuudesta saataisiin kaikki hyöty irti, niin tulisi tilojen olla muunneltavat ja sellaiset, että ryhmän kaikki jäsenet pystyisivät seuraamaan opetusta. Tarvittaessa olisi hyvä, jos ryhmiä voitaisiin jakaa pienempiin osioihin työrauhan turvaamiseksi. Pyöreät pöydät koettiin haastaviksi, sillä osa joutui seuraamaan opetusta selkä opettajaan päin. Pyöreät pöydät koettiin huonoksi myös tietokoneille ja eivätkä ne olleet helposti muunneltavissa. Myös tilojen ahtaus koettiin haasteena. Lisäksi teknologian yleistyessä teknisten laitteiden toimivuus oli tärkeää. Aineistoista tuli esiin, että heikon tekniikan vuoksi oli esimerkiksi tuntien suunnittelu mennyt hukkaan, kun laitteet eivät toimineetkaan ja suunnitelmat menivät uusiksi.

Yhteisopettajuuden onnistumisen perustana oli ihmisten vapaaehtoisuus. Vapaaehtoisuuden tärkeys näkyi sekä kyselylomakkeen vastauksissa että aikaisempien tutkimusten aineistoissa. Yhteisopettajuuteen ei kannattanut ryhtyä, jos opettajat eivät itse tätä halunneet. Yhteisopettajuus ei palvellut tarkoituksenmukaisesti, jos opettajat olivat pakotettu toimimaan vasten tahtojaan. Vastentahtoinen toiminta lisäsi

muutosvastarintaa ja näin ollen heikensi työhyvinvointia. Yhteisopettajuuden tuli tapahtua opettajien omasta tahdosta ja kokeilunhalusta kehittää omaa ammattitaitoaan. Kaikille ei yhteisopettajuus sopinut ja tämä ei muuttunut pakottamalla, vaan halu kokeilla yhteisopettajuutta täytyi lähteä opettajasta itsestään.

Puolessa välissä mallia on motivaatio. Kaikki alemmat askeleet olivat asioita, jotka aineistojen mukaan lisäsivät motivaatiota. Motivaatio oli yksi yhteisopettajuuden perusedellytyksistä. Lähes jokaisessa vastatussa kyselylomakkeessa oli ihmisen oma motivaatio lähtökohtana onnistuneelle yhteisopettajuudelle. Aineistoissa motivaation merkitys näkyi usean eri kysymyksen vastauksissa. Motivaatio perustui opettajien omaan vapaaehtoisuuteen toteuttaa yhteisopettajutta sekä kokeilla uusia toimintatapoja. Motivaation taustalla vaikuttivat opettajien omat halut ja tahtotilat kehittää omaa ammattitaitoaan sekä murtaa vanhoja käytänteitä.

Vapaus valita sekä henkilökemioiden merkitys yhteisopettajuuden sujumisessa koettiin tärkeäksi. Opettajat toivoivat vapautta valita opetettava aine sekä työpari, jonka kanssa toteuttaa yhteisopettajuutta. Opettajat kokivat yhteisopettajuuden sujuvammaksi, kun saivat työskennellä itse valitsemansa parin kanssa, jolloin henkilökemiat kohtasivat ja yhteisopettajuus oli molemminpuolisesti palkitsevaa ja ammattitaitoa kehittävää. Toimiva henkilökemia ja tuki kollegoiden kesken sujuvoitti yhteisopettajuutta eli suunnittelua, toteutusta, aikataulutusta sekä arviointia. Vapaus valita työpari sekä henkilökemiat koettiin yhteisopettajuuden sosiaalisiksi mahdollistajiksi.

Yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet sekä yhteinen päämäärä olivat yhteisopettajuuden tarkoituksen toteuttamisen kannalta ehdottomat. Yhteisopettajuutta toteuttavien opettajien tulisi yhdessä sopia yhtenäiset käytänteet, jotta ristiriitatilanteilta vältyttäisiin ja opetus olisi tasa-arvoista. Samankaltainen opetusfilosofia edesauttoi yhteisten käytänteiden sopimista, tämä puoltaisi myös vapautta valita oma työpari. Ristiriitaiset käytänteet sekä eriävät tavoitteet eivät palvelleet opettajia eikä opiskelijoita, vaan aiheuttivat ylimääräistä kuormitusta sekä ehkäisivät ammatillista kasvua ja halua kokeilla uusia asioita.

Viimeinen askel yhteisopettajuuden mallissa oli, että yhteisopettajuus lisäsi työhyvinvointia, työssäjaksamista sekä ammatillista kasvua. Yhteisopettajuuden toteutuessa tarkoituksenmukaisesti, oli sen koettu lisäävän työhyvinvointia, työssäjaksamista sekä ammatillista kasvua. Johdon tuki vaikutti kokonaisvaltaisesti yhteisopettajuuden prosessin onnistumiseen. Tämän lisäksi tulee huomioida mallin muut osa-alueet yhteisopettajuutta toteutettaessa. Toteutuakseen kunnolla tulee yhteisopettajuutta suunniteltaessa huomioida vapaaehtoisuus, raha, aika, työnorganisointi, toimivat tilat/tekniikka, motivaatio, vapaus valita/henkilökemiat sekä yhteinen arvopohja/tavoitteet/päämäärä.

Asiat ovat kytköksissä toisiinsa ja yhden asian huomiotta jättäminen saattaa estää yhteisopettajuuden muodostumista. Yhteisopettajuus toi mukanaan haasteita, mutta riittävillä resursseilla sekä motivaatiolla opetustyön kehittämiseen saatiin yhteisopettajuudella uusia näkökulmia ja uudenlaista osaamista opetustyöhön.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta ja sen mahdollisista muutoksista opetuskäytänteissä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksen mukaisesti saatiin kerättyä tietoa yhteisopettajuuden estävistä ja edistävistä asioista. Kysymyksiin oli vastattu selkeästi eikä tulkinnan varaa ollut. Opetuskäytänteiden mahdollisista muutoksista ei saatu selkeitä vastauksia, vaan vastaajat olivat sisällyttäneet opetuskäytänteiden muutoksiin liittyvät asiat estäviin ja edistäviin tekijöihin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli muodostaa malli, joka edistää onnistuneen yhteisopettajuuden muodostumista Hämeenlinnan Lyseon lukiossa sekä Kaurialan lukiossa. Yhteisopettajuudesta muodostettu malli, joka oli muodostunut molempien lukioiden opettajien näkemyksistä, on käyttökelpoinen lukiosta riippumatta. Mallista voivat hyötyä kaikki lukiot, jotka kehittävät yhteisopettajuutta ja tiimityöskentelyä lukioissaan.

Aineistonkeruu sujui pääsääntöisesti hyvin. Hieman enemmän olisi toivonut vastauksia, mutta kysymykset oli ymmärretty oikein ja vastaukset olivat selkeitä ja pohdittuja. Aineistosta saatiin riittävästi tietoa opinnäytetyön tavoitteen saavuttamiseksi. Kyselylinkki toimi hyvin ja aineisto saatiin kerättyä ajallaan. Haasteita aineistonkeruuseen toivat lukioiden yhdistymisen peruuntuminen ja tämän tuoma epävarmuus, jonka vuoksi kyselylomakkeen kysymykset saattoivat olla arka aihe ja opettajat eivät välttämättä olleet halukkaita vastaamaan kyseisiin kysymyksiin. Lisäksi yo-kirjoitusten aiheuttama kiire saattoi vähentää vastaamishalukkuutta.

Kysymysten muotoilu etukäteen saattoi aiheuttaa sen, että kaikkea tarpeellista ei tullut kysyttyä ja kysymykset saattoivat jäädä liian pinnallisiksi. Haastattelu menetelmällä olisi ollut ehkä mahdollista saada kerättyä vieläkin syvällisempää tietoa. Haastattelu menetelmänä olisi mahdollistanut sen, että tarkentavien kysymysten esittäminen olisi ollut mahdollista. Pysähtyminen tietyn teeman kohdalle olisi mahdollistanut syvällisemmät keskustelut haastateltaviin. Lukioiden olosuhteista ja suurista muutoksista johtuen kyselylomake oli tässä työssä ainut vaihtoehto saada riittävän suuri määrä tutkittavia mukaan.

7.1 Tutkimuksen luotettavuus

Teoreettisen viitekehyksen aineisto haettiin käyttämällä eri aineistotietokantoja. Aineistoksi soveltuivat ainoastaan tieteelliset tutkimukset sekä pro-gradut. Teoreettinen viitekehys koostui sekä suomalaisista että ulkomaisista tutkimuksista, jotka antoivat teoreettiselle viitekehykselle laajuutta ja luotettavuutta sen kansainvälisyydellä. Tämän opinnäytetyön vahvana tieteellisenä pohjana toimi tieteellisistä tutkimuksista koottu teoreettinen viitekehys. Hyvin suunniteltu ja toteutettu teoriapohja lisää opinnäytetyön luotettavuutta sekä yleistettävyyttä, koska se ei perustu pelkästään opinnäytetyön tutkijoiden kokoamaan aineistoon.

Yksi opinnäytetyön suurista haasteista oli sen luotettavuuden osoittaminen. Kyselylomakkeen yhteydessä oli saatekirje, josta ilmeni tutkimuksen käyttötarkoitus, ohjeet kyselylomakkeen vastaamiseen, yleisesittely opinnäytetyöstä sekä tutkijoiden yhteystiedot. Selkeä saatekirje antoi tarvittavat esitiedot tutkittaville tutkimuksen tarkoituksesta ja tekotavasta, tämä auttoi tutkittavia päättämään haluavatko he osallistua kyseiseen tutkimukseen.

Kyselylomake lähetettiin molempien lukioiden kaikille opettajille eikä osallistujia rajattu laisinkaan pois. Tämä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta ja antoi useamman näkökulman vastauksiin, mahdollisuuden havaita eroja vastauksissa koulujen, opettajien iän ja työkokemusvuosien välillä. Kyselylomakkeeseen vastaaminen oli vapaaehtoista ja vastauksien kerrottiin olevan luottamuksellisia. Vastaukset olivat anonyymissa muodossa, ja tämä takasi sen, ettei myöskään analysointi eikä raportointi vaiheessa vastaajaa voitu tunnistaa. Tämä lisäsi myös luotettavuutta, sillä vastaaja pystyi vastaamaan rehellisesti ilman pelkoa tunnistetuksi tulemisesta. Lisäksi kyselyihin vastattiin ilman tutkijoiden läsnäoloa, näin tutkijat eivät voineet vaikuttaa läsnäolollaan tutkittavien vastauksiin. Aineisto hävitettiin asiamukaisesti työn valmistuttua.

Kyselylomakkeessa ei kysytty, ovatko kaikki opettajat toteuttaneet yhteisopettajuutta. Tämä merkitsi sitä, että osa opettajista saattoi vastata intuitionsa pohjalta, eikä heillä välttämättä ollut käytännönkokemusta kyseisestä opetusmenetelmästä. Tämä voi osaltaan antaa tuloksiin kuvan siitä, että kaikilla olisi ollut omakohtainen kokemus yhteisopettajuuden kokeilemisesta, vaikka näin ei todellisuudessa olisikaan. Tämä ei sinänsä vaikuta työn luotettavuuteen, sillä opinnäytetyön tarkoituksena oli saada selville opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta. Näkemykset muodostuvat opettajien kokemusten, tiedon sekä mielipiteiden kautta eikä pelkästään käytännönkokemuksesta. Kaikki nämä asiat on tuotu esiin tämän opinnäytetyön sekä aikaisempien tutkimusten perusteella tehdyn mallin pohjalta.

Tärkeää oli pohtia koko projektin ajan havaintojen luotettavuutta ja puolueettomuutta. Sisällönanalyysi oli kuvattu mahdollisimman avaavasti ja selkeästi analyysi kappaleessa, niin että lukija pystyi ymmärtämään, kuinka analyysi on toteutettu. Analyysin kuvauksessa oli esitetty vaihevaiheelta, kuinka saatuihin tuloksiin oli päästy. Tutkimustuloksia analysoidessa keskityttiin erityisesti siihen, että johtopäätökset olivat ainoastaan aineistosta havaittuja asioita eivätkä tutkijoiden omia tulkintoja. Omat tulkinnat oli helppo jättää tekemättä, koska opettajilta saadut vastaukset olivat selkeitä sekä pysyivät kysymysten aihealueissa. Lisäksi tutkijoilla ei ollut aikaisempaa kokemusta yhteisopettajuudesta, joten ennakko oletuksia ei ollut muodostunut vaan kaikki tieto oli peräisin kyselylomakkeiden vastauksista sekä aikaisemmista tieteellisistä tutkimuksista. Analysoidessa aineistoa keskityttiin tutkimusaineistoon, jota oli helposti käsiteltävä määrä. Kyselyn kysymykset olivat tarkkaan mietittyjä ja niitä oli sopiva määrä, eikä näin ollen aineistoa kertynyt liikaa. Aineistosta saatiin kaikki tarvittava tieto tavoitteen eli mallin toteuttamiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135-136.)

Tutkijoiden näkökulmasta tutkimus oli toteutettu validisti, koska aineiston keruumenetelmä oli toteutettu perustellusti. Aineiston avulla oli pystytty vastaamaan tutkimuskysymyksiin todenmukaisesti niin, että vastauksia ei oltu muokattu eikä omia tulkintoja oltu tehty.

7.2 Tulosten hyödyntäminen

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisopettajuuden uskotaan lisääntyvän ajan myötä. Uusi opetussuunnitelma panostaa yhdessä tekemiseen ja oppijan aktivoimiseen. Myöhemmässä vaiheessa tätä opinnäytetyötä olisikin mahdollista jatkaa tutkimalla, kuinka yhteisopettajuus on saatu juurrutettua käytäntöön ja onko yhteisopettajuus muuttanut pysyvästi käytänteitä ja mitä mahdollisia vaikutuksia tästä on seurannut.

Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin opettajien kokemuksia ja käsityksiä yhteisopettajuudesta. Aikaisempien tutkimusten perusteella havaittiin, että myös opiskelijat hyötyivät yhteisopettajuuden opetusmenetelmästä. Olisikin mielenkiintoista selvittää opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä yhteisopettajuuden toimivuudesta sekä vaikutuksista oppimiseen.

Tutkimustulokset ovat sovellettavissa ja yleistettävissä myös muihin koulumaailmaa ja yhteisopettajuutta koskeviin kehittämistarpeisiin, sillä opinnäytetyön tuloksien vastauksissa ei ilmennyt eroavaisuuksia koulujen välillä. Jatkotutkimuksissa voitaisiin pohtia myös sitä, onko yhteisopettajuuden mallia hyödynnetty muissa yhteisopettajuutta käyttävissä lukioissa.

LÄHTEET

Austin, V. (2001). *Teachers' Beliefs About Co-Teaching.* Remedial and special education, 2001 - Vol.22(4), p.245-55. http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/074193250102200408

Gebhardt, M., Gegenfurtner, A., Krammer, M. & Schwab, S. (2015). *General and special education teachers' perceptions of teamwork in inclusive classrooms at elementary and secondary schools.* Journal for Educational Research Online. Volume 7 (2015), No. 2, 129–146 © 2015 Waxmann.

Heikura, A. (2016). *KOHTI YHTENÄISKOULUA – YHTEISÖLLISYYDEN JA TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMINEN*. Opinnäytetyö. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen. Tradenomi YAMK. Kevät 2016. Haettu 05.02.2018 osoitteesta http://www.theseus.fi/handle/10024/110507

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007 & 2014). *Tutki ja Kirjoita*. 19.painos. Helsinki: Tammi.

Häivälä, K. (2009). *Lukion opettajien ääni - Aineenopettajien käsityksiä muutoksista ja visioista lukiossa.* Turun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Turku: Painosalama OY. Haettu 05.11.2017 http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-3932-9

Junttila, H. (2015). *"Pelottavaa, jännittävää ja motivoivaa" - Opettajan ammatillinen toimijuus muuttuvassa lukiossa.* Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden yksikkö. Haettu 10.11.2017 http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201504171293

Kaipia, R. (2015). *Opettajien välinen yhteistyö koulussa. Yhteistoiminnallisen toimintakulttuurin haasteita ja mahdollisuuksia.* Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Haettu 05.11.2017 osoitteesta https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98426/GRADU-1452782331.pdf

Kananen, J. (2008). *Kvali. Kvalitatiivien tutkimuksen teoria ja käytänteet.* Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. (2014). Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2010). *Tutkimus hoitotieteessä*. 1.-2.painos. Helsinki:WSOY

Kontio, M. (2010). *Moniammatillinen yhteistyö*. Julkaisija TUKEVA-hanke. Paino Oulu 2010. Haettu 03.11.2017 www.oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/moniammatillinen-julkaisu.pdf

Koskela, S. (2013). *"Mie teen vaan oman työni".* Toimintatutkimus moniammatillisen yhteistyön ja ohjausosaamisen kehittämisestä. Jyväskylän yliopisto 2013. Haettu 8.11.2017 https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/42061

Koulutuskuntayhtymä Tavastia. (n.d.). Haettu 06.10.2017 https://www.kktavastia.fi/projektit/kehittamispro-jektit/me-muuttajat-uusi-tapa-toimia-kaurialan-ja-lyseon-lukiot/

Kuuskorpi, M. (2012). *Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö. Käyttäjälähtöinen muunneltava ja joustava opetustila.* Kasvatustieteen väitöskirja. Turun Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. Haettu 08.11.2017 http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4956-4

Kyttä, M. (2017). Kyselylomake. Haettu 11.09.2018 osoitteesta www.maa.aalto.fi

Latvala, E & Vanhanen-Nuuttinen, L. (2001). Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä.* Juva:WSOY 21-43.

Leppiniemi, H. (2016). *Ilmiö nimeltä ilmiöpohjainen oppiminen: opettajien käsityksiä ilmiöpohjaisesta oppimisesta.* Kasvatustieteiden yksikkö. Kasvatustieteiden pro gradu –tutkielma. Joulukuu 2016. http://tampub.uta.fi/handle/10024/100667

Manninen, N. (2013). *Samanaikaisopetus muuttuvassa koulukulttuurissa*. Pro gradu - tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta, Luokanopettaja koulutus. Lapin yliopisto, Syksy 2013. Haettu 23.11.2017 osoitteesta https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59801/Manninen.Niina.pdf?sequence=2

Mcleskey, J. & Waldron, N. (2010). *Establishing a Collaborative School Culture Through Comprehensive School Reform.* Journal of Educational and Psychological Consultation, 20:58–74, 2010. Univeristy of Florida. Haettu osoitteesta 17.02.2018 http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10474410903535364

Mäki, A. (2015). Toimiva yhteisopettajuuden toimintakulttuuri yhteisopettajien kokemana. Itä-Suomen yliopisto, filosofinen tiedekunta.

Opetushallitus. (2015). Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015. *Määräykset ja ohjeet 2015:48.* Haettu osoitteesta 04.11.2017 http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/lukiokoulutus

Opintokeskus Sivis. (n.d.). Järjestöarvioinnin ilmansuuntia – Arvioinnin tiedonkeruu menetelmiä – Kyselylomake. Haettu 11.09.2018 osoitteesta https://www.ok-sivis.fi/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia/arvioinnin-tiedonkeruun-menetelmia/kyselylomake.html

Oulun ammattikorkeakoulu. (n.d.). *Opetusmenetelmät opetuksen monipuolistajina.* Haettu osoitteesta 03.11.2017 http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Opetusmenetelmat/

Porola, A. & Turula, S. (2012). *Tavoitteena rikastava työyhteisö.* Kasvatustieteen Pro Gradu- tutkielma. Opettajankoulutuslaitos Hämeenlinna. Haettu 25.11.2017 osoitteesta https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83791/gradu06080.pdf?sequence=1

Puusa, A. & Juuti, P. (2011). *Mitä laadullinen tutkimus on?* Teoksessa A. Puusa & Juuti P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidonopisto, 47–57.

Rautaheimo, E. (2004). *KOULUKULTTUURI MUUTOKSESSA Tapaustutkimus inklusiivisuuden kehittymisen edellytyksistä.* Kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma . Helsingin yliopisto. Haettu 24.11.2017 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20094/koulukul.pdf?sequence=1

Samppala, K. & Räihä, P. (2016). *Yhdessä mutta erillään: kahden erilaisen koulun yhdistyminen oppilaiden ja opettajien kokemana.* Kasvatus & Aika 10 (2016) : 3, s. 26-43. Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura, Helsinki 2016. Haettu 25.11.2017 osoitteesta http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1774460

Sipilä, E. (2017). *Yhteisöllisyys koulun toimintakulttuurissa opettajien näkökulmasta. Kasvatustieteiden pro gradu - tutkielma.* Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Haettu 25.11.2017 osoitteesta http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201707072202

Soukkala, R. (2016). *Jaettu opettajuus - Samanaikaisopettajuus opettajien kokemana.* Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Syyslukukausi 2016. Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. Haettu 06.02.2018 osoitteesta https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/51595

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto, Savonlinna luokanopettajien koulutus 2015. Haettu 08.11.2017 osoitteesta www.uef.fi/documents/134006/0/Armi.../84ec21a5-5f6d-4699-ac76-8797f327a5e5

Takala, T. & Vartiainen, L. (2014). *YHDESSÄ OPETTAEN JA OPPIEN – Mitä opettajat kokivat oppineensa yhteisopetuksen aikana*. Pro gradu -tutkielma. Kevät 2014. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteiden tiedekunta, Jyväskylän yliopisto. Haettu 06.02.2018 osoitteesta https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/43644

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.* Helsinki: Tammi.

Ulvelin, L. (2015). *Opettajuus muutoksessa. Yhteisopettajuuden tuoma muutos opettajuuteen opettajien kokemusten näkökulmasta.* Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Haettu osoitteesta 07.11.2017 http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201506122309

Valli, R. & Aaltola, J. (2015). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin* 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkka, H. (2005). *Tutki ja Kehitä*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Vilkka, H. (2015). *Tutki ja kehitä*. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virtanen, E. (2015). *Yhteisopettajuuden toteutuminen inkluusioluokassa.* Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Kevätlukukausi 2015. Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän yliopisto. Haettu 06.02.2018 osoitteesta https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/46410

Liite 1

Kyselylomake opettajille

Hei!

Olemme ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyömme Me-muuttajat hankkeen puitteissa. Tutkimme yhteisopettajuutta ja sen mahdollisesti tuomia muutoksia lukioiden opetuskäytänteissä sekä pyrimme löytämään opettajien omia keinoja, joiden avulla opettajat jaksavat työssään monien muutosten ja niiden aiheuttamien epävarmuuksien keskellä. Tutkimuskohteenamme on entinen Tavastian lukio (nykyiset Kaurialan lukio ja Hämeenlinnan Lyseon lukio).

Uusi opetussuunnitelma haastaa valtakunnallisesti kouluja muutokseen. Muutoksessa korostuu yhteisöllisyys, toiminnallisuus sekä yhdessä toimiminen monella eri tasolla ja tavalla. Askeleita tähän suuntaan on otettu jo molemmissa lukioissa. Yhteisopettajuus ja muut uuden opetussuunnitelman tuomat muutokset ovat prosessi, johon jokainen koulu ja työyhteisö vastaavat omalla tavallaan.

Tutkimuksemme tarkoituksena on löytää lukion opettajien näkemyksiä yhteisopettajuudesta, sitä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimuksen pohjalta pyrimme luomaan yhteisopettajuuden mallin, joka palvelisi henkilöstön tarpeita ja olisi työyhteisöjen näkemysten pohjalta luotu.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottaman luottamuksellisesti, osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät tule esiin tuloksissa.

Kyselyyn vastaamiseen on aikaa kaksi viikkoa. Tutkimusten arvioitu valmistumisaika on syksy 2018. Kerätty aineisto tullaan hävittämään asianmukaisesti, kun tarvittava tieto on saatu käyttöön.

Mahdollisia kysymyksiä ja tiedusteluja voit esittää tutkijoille sähköpostitse;

Emma.kosonen@student.hamk.fi
Mari.hakola@student.hamk.fi

Kyselylomake opettajille:

1. Taustakysymykset

Merkitse X valitsemaasi kohtaan

A. Nainen _____
Mies _____

B. Ikä?
Alle 30v _____
30v-40v _____
40v-50v _____
50v-60v _____
yli60v _____

C. Missä koulussa toimit opettajana?
Kaurialan lukio_____
Hämeenlinnan Lyseon lukio_____

D. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt tässä koulussa?
Alle 5v _____
5-15v _____
15-25v _____
25-35v _____
yli 35v _____

E. Työkokemus vuosina:
alle 5v _____
5-15v _____
15-25v _____
25-35v _____
yli 35v _____

Tässä työssä yhteisopettajuuden määritelmä on seuraava: Yhteisopettajuus on kahden tai useamman opettajan välistä yhteistyötä, johon sisältyy yhdessä tapahtuva opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä niihin liittyvä aikataulujen yhteensovittaminen.

2. Yhteisopettajuus

A. Opetuksen suunnittelu:
Mitkä asiat sinun mielestäsi edistävät opetuksen suunnittelua yhdessä?
Mitkä asiat sinun mielestäsi estävät opetuksen suunnittelua yhdessä?

Edistävät _____
_____
Estävät _____
_____

B. Opetuksen toteutus:
Mitkä asiat sinun mielestäsi edistävät yhdessä opettamista?
Mitkä asiat sinun mielestäsi estävät yhdessä opettamista?

Edistävät_____
_____
Estävät_____
_____

C. Opetuksen arviointi:
Mitkä asiat sinun mielestäsi edistävät yhdessä arviointia?
Mitkä asiat sinun mielestäsi estävät yhdessä arviointia?

Edistävät_____
_____
Estävät_____
_____

D. Aikataulujen yhteensovittaminen:
Mitkä asiat sinun mielestäsi edistävät aikataulujen yhteensovittamista?
Mitkä asiat sinun mielestäsi estävät aikataulujen yhteensovittamista?

Edistävät_____
_____
Estävät_____
_____

3. Kokeiluluokat

A. Oletko käyttänyt kokeiluluokkaa (Lyseon lukion lk. 4, Kaurialan lukion lk. 147 tai lk. 314)?

Kyllä ☐

Ei ☐

B. Miksi olet käyttänyt/et ole käyttänyt kokeiluluokkaa?_____
_____
__

C. Mitkä ovat mielestäsi kokeiluluokkien hyvät puolet?_____
__
_____
_____

D. Mitkä ovat mielestäsi kokeiluluokkien huonot puolet?_____
__
_____
_____

4. Millaisena näet yhteisopettajuuden tulevaisuuden ja miten se tulee mahdollisesti muuttamaan työskentelytapojasi?

_____
_____
_____
_____
_____
_____

5. Kehitysehdotuksia yhteisopettajuuteen

_____
_____
_____
_____
_____
_____

KIITOS!!